

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési díj: Egész évre 16 frt. — Félévre 8 frt. — Negyedévre 4 frt.
Egy hóra 1 frt 50 kr

Hirdetési díj: Egy négyszög centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők, iparosok árkedvezményben részesülnek.

Bélyegilleték: minden hirdetés után 30 kr. — Nyitlétér: sora 25 kr.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal

„Magyar Polgár” könyvnyomdája

(Belkőzpórtósa 4 sz.)

Megjelenik minden nap, vasár- és ünnepnapok kivételével

Használhatlan kéziratok nem adatnak vissza.

Névtelenül beküldött közlemények nem közöltnak.

KOLOZSVAR, NOVEMBER 6.

A delegáció tárgyalásai.

A magyar delegáció had- és külügyi albizottságaiban nevezetes kérdések kerültek tanácskozás alá, melyek méltók arra, hogy az ország minden polgárának figyelmére igényt tartanak. Egy cikks keretében azonban nem terjeszkelhetünk ki mindenre s így kénytelenek vagyunk válogatni.

A mi a közös hadügyminiszternek a mult évi kérdésekre adott feleleteit illeti, azok egy részére már a mult alkalommal reflektáltunk, midőn kíváncsian tartottuk, hogy társadalmunk több előszeretettel tanúsítson a katonai pálya iránt. A nevelő intézetek statisztikája azt bizonyítja, hogy a magyar ember nem foglalja el azokban azt a tért, mit hazánk állása, népessége és fajunk természete után joggal megvárhatnánk. Panaszkodunk, hogy a katonaság szelleme ellenszenves, de nem haladunk elől ennek megváltoztatásában. Ismerjük el, hogy bennünk is van hiába: talán így gyorsabb lesz az orvoslat.

Igy majd azt is kivivhatjuk, hogy a magyar nyelv ez intézetekben kötelező legyen. Mert egyáltalában nem fogadjhatjuk el az ellen a hadügyminiszter azon indokolását, hogy tekintettel kell lenni az ezredek anyanyelvére. Fordulnak elő áthelyezések, melyek e tekintetben egészen keresztezik. Különben is, ha e tekintet mellőzésével a német nyelv kötelező, ép ily joggal lehet kötelező a paritás elvénél fogva a magyar nyelv is. De — mint mondók — az ily változtatásokat nem elméletileg, hanem részvét által kell keresztülvinni.

A jövő évi költségvetést el kell is-

mernünk, hogy az súlyos terheket ró az adózó polgárságra. A kiadások 1868 óta 24 millióval növekedtek. És e terhek még nagyobbak tűnik fel akkor, ha más államok hadi erejével összehasonlítást teszünk s látjuk, hogy anyagi erőnk végső megfeszítése mellett is csak fél olyan erősek vagyunk, mint a nyugati nagyhatalmak. Ezek állása szab irányt államunk magatartásának s bár lassan, az erők szemelőtt tartásával, de aránylagos lépéseket kell tartanunk amazokkal. E politika tűnik ki a jövő évi költségvetésből s a hadügyminiszter nyilatkozataiból. De e politikának oka nem kormányainkban, hanem az európai helyzetben van.

Hova vezet ez? Félünk is felelni rá. Mert igaz, hogy másfelől az állam anyagi erejének fokozására is tétetnek lépések, de a gyümölcsöző beruházások s a hadügyi kiadások között nincs meg az egészséges arány, mely a normalis fejlődést biztosítja. Az állam a hadügyi terhek miatt kétszeresen vérzik: egyfelől munkaereje javát kénytelen a termelésből elvonni, másfelől a termelés eredményeként mutatkozó pénzt kénytelen a feneketlen melóhatalomára áldozni. Nélkülözünk kell azokat, kik a pénzt megszereznek, de azért teremtsük elő a pénzt, mert különben nem vagyunk biztonságban.

E circulus vitiosus végtére is tönkre teszi az államokat. Ez a fegyveres béke egy lassu, de annál biztosabban öldöklő háború. A népek érzik ezt minden államban. És mégis tehetetlenül állanak a kényszerhelyzettel szemben. Ideje, hogy kezdeményezzenek ez állapot javítása végett valamit. Lehetetlen, hogy ne találjanak rá valami módot,

ha erősen és állhatatosan akarják. Hasanak oda, hogy alakuljanak nemzetközi kongressusok. De nem az írók és tudósok közül, kik csak akadémiák tárgyalhatják a kérdést. Hanem a kormányok vezetőiből, kiknek a gyakorlati megoldás lehetősége van kezükben. Nem kell az összerokadás pillanatait bevárni, mikor már a termelő erő is végképp kiszivattyuztatott. Például a mi delegációinkból is lehetne egy mozgalmat megindítani az iránt, hogy a közös kormány vesse fel e kérdést a hatalmak előtt s indítványozzon egy nemzetközi összejövetelt, hol e közös baj lehető enyhítésének módozatai megbeszéltesse.

Sokkal vigasztalóbbak a külügyi bizottság tárgyalásai. Ezekben különösen két kérdés ragadhatta meg mindnyájunk figyelmét: a különböző központi levéltárak s a consulatusok reformjának ügye.

Bécsben négy főlevéltár van, melyek történelmünkre fölülte becses anyagot tartalmaznak, de melyek nagyobb részben hozzáférhetetlenek. Ezeket a bécsi körök, melyek a világosságot sohasse szerették, úgy el tudták zárni mind a tudomány, mind a közvélemény előtt, hogy kincesei mindeddig holt kincsek történelmünk névére. Pedig ezek nélkül egész történetet sohasse lehet írni; csak tapogatózunk a legérdekesebb részletekben. Delegációnk külügyi bizottsága szép példáját adta annak, hogy a kor magaslatán áll s a hol az ország igaz érkei forognak szóban, férfias határozottsággal tud fellépni, midőn az indítványozott vegyes bizottság eszméjét elfogadta. Semmi okunk sincs kételkedni a fölött, hogy ebben az osztrák delegáció is erélyes támogatást nyújt

neki s együttesen megtörik a bécsi körök régi vaskalaposságát.

A consulatusok reformja közgazdasági tekintetben lesz igen fontos. Azon eszmék, melyek a reformtervezetekben eddig kifejezést nyertek, mind igen üdvösek és gyakorlatiak. S bizton hisszük, hogy azok érvényesítése nemsokára éreztetni fogja közgazdasági életünkben kedvező hatását. De már maga azon tény, hogy a reform ily irányban fölvetett, fényes bizonyága annak, hogy kormányunk befolyása külkereskedelmi ügyekben is folytonosan tért nyer. Mert az újítások nagyobb része épen a mi érdekünkben áll s azok keresztülvitelét első sorban a mi gazdasági viszonyaink fogják előnyösen megérezni.

Ehez még csak egy kellék szükséges, hogy hazánk az újításokkal bekövetkező helyzetet még jobban kiszakmányolhassa: az, hogy fiatalságunk képezze magát oly irányban, mely a consulságoknál levő állásokhoz vezet. Itt is új tér áll a magyar elem előtt, melyet magán és közhaszonnal foglalhat el.

A mi a consulatusi törvénykezés megváltoztatását illeti, az nem fog nehezen menni, mert hiszen törvényeinkben, melyek kimondják, hogy a magyar állam polgárai ez állam törvényei alatt állanak, megvan rá az alap. Csak érvényt kell szerezni e törvényeknek s a kormányelnök határozott kijelentése teljes garancia arra, hogy a még létező anomaliák megszünttetnek.

A tárgyalások egyik legfontosabb része azonban, mely a külpolitikai viszonyokra vonatkozik, e sorok írásakor még nem állott előttünk. Ezzel tehát csak más alkalommal foglalkozhatunk.

TÁRCZA.

Napjaink történetéhez.

— Törődék egy nagyobb munkából. —
Kővári Lászlótól.

V. Ferdinánd 1835. márcz 2-án lépett trónra, mint atyjának következője. Ferenc elhunytával, ki mindent maga intézett, Metternich hg., mint a birodalmi ügyek vezetője még inkább előtérbe nyomult. Gr. Reviczky Ádám, Ferenc kegyence, ki a magyar ügyekben meglehetősen önállóságra vergődött volt, a főkanzellárságot csakhamar elvesztette.

Metternich politikája mind nagyobb szigorral lön alkalmazva.

Erdély ostromállapotban: a kormányzást Eztei Ferdinánd főherczeg vaskeze intézte, az ostromállapot szerű kormányzást megkezdette. A consiliáriusok s a főispánok egy része hivataláról lemondott. Wesselényi Miklós, hogy erdélyi szereplése után, magát a felsőházi tagság védelmére alá vonja, Posonba sietett.

Azért a kir. táblán ellene a közkereset meg lön indítva, s mert meg nem jelent, márcz. elején per non venit elítélék, elfogatását elrendelték.

Magyarhonban se volt másképp. Az országgyűlésnek 1836. máj. 2-án vége lön. Gr. Pálfi Fidéll lön a főkanzellár. Az ellenzék megtorlása ott is kezdetét vette. A legelső lépés az országgyűlési ifjuság fejei, Lovassi László, Tormágy János s mások ellen intéz-

tett, kik elfogatván, elzárattak, s több évi fogságra lettek elítélve. Kossuth Lajos, ki az országgyűlés után, „Megyei tudósítások” czim alatt kézirati újságot kezdett szerkeszteni, 1837. májusában szintén befogatott. Az említett pere mellett egy sereg országgyűlési tag ellen indult meg a kereset.

Metternich terrorizáló politikája s a nemzet türelme itt éri el tetőpontját. Eddig sérelmi politikát űztünk. Az 1791-ki országgyűlés óta, az alkotmány helyreállítása, az udvar által confiscált jogainak visszakövetelése volt a vezéreszme. A hazafiság az udvar és a kormány ostromlása mérve szerint ítéltetett. Az alapelvben nem volt réteg, mely egyet nem értett volna.

A taktikára nevez azonban a nézetkülönbség mind élesebbé vált. A sérelmi politika, mit első sorban Wesselényi képviselt, veszteni kezdte régi lelkesítő erejét. Lajos Fülöp lángelmű miniszterei s az angol parlament fényes talentumai hatása, s alkotásaiknak bámulata, mind nagyobb erőt vett a nemzetben. A politikai pártok új alakulás élmenetek. Eddig két párt vala, a patrióta és aulicus párt: e két párt két ellenséges tábor, mindenik tagadja a másik létjogát. Ez időtől a patrióták liberalistákra és conservativokra oszolnak: ezek már a jogegyenlőség alapján vívták egymással csatáikat; nem hogy egymást megsemmisítsék, hanem hogy egymás igényei mértékét alább szállítsák, egymással paktáljanak. Céljok egy, az alkotmányos reform, csak lépteik sebessége, a reformeszmék

sorrendje s alkotmány sánczai meddig terjesztése körül tértek el egymástól.

Széchenyi felébresztette a nemzetet; a kiváltságos osztályt kibékítette a jogegyenlőség és közteherviselés gondolatával, s a békés átalakulhatóság reményével kecsegtet. Kossuth, e typicus magyar, tele lelkesedéssel, határtalan bátorsággal, ragyogó ékesszólással felruházva, szintén kezdi pályáját, mely tette, forradalomra vezet. Harmadiknak Deák Ferencz eszatlakozik, rendithetetlen, de mérsékelt hazafiságával, hogy megnyiljék előtte a szerep, mely a forradalom eszméit végül is diadalra vezérli.

A nemzet tehát nagy napoknak megy elébe. A társadalom, közgazdaszat, politikai helyzet minden kérdése felvetetik, s reformterekvések tárgyává tétetik. Széchenyi hazafias fellépésére keletkezik a magyar tudományos akadémia, keletkezik a nemzeti muzeum, megnyilik a pesti nemzeti színház, megszólalnak a költők és történészek; a költők hangot adnak az elnyomott haza bánatának, a nemzeti nyelven megszólaló történetírás felkelti szabadságharczaink lelkesítő emlékét. A nemzeti nyelv kultusza általánossá lesz. A nemzet kicsinye, nagyja közügyekkel kezd foglalkozni.

Az erdélyi 1837-ki s magyarhoni 1839—40-ki országgyűlésen a politikai pártok már határozott programmal jelennek meg. A haza és alkotmány iránti tiszteletben egyik se kisebb, mint a másik. A conservativ, a pecsoovics vagy bármiként nevezzük a kormánypártot, a

tért mindinkább vesztí lába alól; míg ezek egyesekkel, a szabadelvűpárt egész megyékkel feltétlenül rendelkezik. Az egyik rajongó szeretettel csüng mindenre, a mi régi; a másik hibája, hogy minden változást haladásnak tart: az ellentét a két párt között mind élesebbé válik. De felébred a közszellem, a megyegyűlések szónokokat teremtenek; a nemzet az államtudományok buvárlatára veti magát. S már az 1839—40-ki pozsonyi országgyűlés az 1790-ki magaslatára emelkedik. Országgyűléseinken az eddigi latin nyelvet a magyar váltotta fel. Reformok jönnek szőnyegre, melyek a 48-ki eseményeket elő kezdik készíteni.

*

Kossuth Lajos politikai fogságából kiszabadulván, 1841-ben Pesten politikai hírlapot indított. A közszellem, mit eddig a megyei és országgyűlések vezettek, a sajtó befolyása alá került, mely ez időtől nemcsak liberalis, de határozott democraticus irányt vesz fel.

A liberalismus úgy, miként a conservatismus nálunk a harminczas években a rendi alkotmány alapján, a történeti mult, a történeti tradíciók hatása alatt állott. Mindkettő tábor a gentry, a megye. Franciaország emlője a föld, mondá egykor Sully: e nézet mind a két párt kétéjében benn foglaltatott. A negyvenes évek liberalismusa tisztába jön azzal, hogy a renaissance, a reformatio, a német elem harmincz éves forradalmi háborúja, az angol és francia forradalom a forrása, s legazabatosabb formulázását a francia 1814-

A pénzügyminiszterium az 1885. évre szóló egyenes adó kivetésének megállapítása tárgyában rendeletet bocsátott ki a törvényhatóságok közigazgatási bizottságaihoz és a kir. adófelügyelőkhöz, melyben az egyenes adók alá eső jövedelmek bevallására a következő határidőket tűzi ki: a házbérjévedelmi bevallások f. évi november havában, a keresetadó, tőkekamat, járadék és bányaadók 1885. évi január 15-éig, az általános jövedelmi pótadó 1885. évi január havában, a hadmentességi díj 1885. február havában, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója 1885. év március második felében és a vadászatra használható lőfegyverek és vadászati jegy iránti kejelemlések 1885. évi június havában terjesztendő be.

A delegációkból.

Az osztrák delegáció költségvetési albizottsága.

Az osztrák delegáció költségvetési bizottságában, melyben a kormány részéről a közös miniszterek és a tengerészeti osztály főnöke Sterneck báró voltak jelen, — a külügyminiszterium költségvetése került tárgyalás alá.

Hübner báró előadó felvilágosításokat kér a külügyminisztertől a külügyi helyzet változása felől, a delegáció legutóbbi ülés-zaka óta.

Kálnoky gróf külügyminiszter mindenekelőtt kéri az általa mondandókat bizalmas jellegűeknek tekinteni, amiről a minisztert az elnök biztosítja.

E kérés alapján megjegyzi, hogy ama változásokra vonatkozólag, melyek az osztr. magyar monarchia külviszonyaiban a delegáció legutóbbi ülészaka óta beállottak, nyugodtan constatalhatja, hogy azok minden tekintetben kielégítőeknek mondhatók. Az osztr. magyar monarchia külügyi politikája évek óta arra volt irányítva, hogy a monarchia számára minden irányban békés viszonyokat teremtsen és szilárdítsa meg. A berlini szerződéssel különösen Európának keleti részében új jogállapot állott be, melyre vonatkozólag Ausztria-Magyarország és a többi nagyhatalmak is oda törekedtek, hogy az ügyek ez új rendjélt megszilárdítsák és tovább fejlesszék, hogy az újonnan alakult államoknak idejük és módjuk legyen rá, hogy a számukra engedett területen megerősödjének, consolidálódnak, s anyagi és politikai jólétüket kifejleszthessék.

S a mi érdekünkben épp úgy állott, mint az újonnan alakult államokban, hogy a béke biztosítása által lehetővé legyen rájuk nézve nagyon gazdag erkölcsi és anyagi segédforrásaik kifejlődése. Ehez mindenekelőtt arra volt szükség, hogy a létesített jogállapot a népek öntudatába beleolvadjon, s hogy az országokban fölmerült téves fogalmak az elérhető felől lassan-lassan összhangzásba jöjjenek a tényleges viszonyokkal.

Mihelyt a nagyhatalmak egyetértő határozottsággal újolag hangsúlyozták, hogy a szerződésben létesített jogállapotot nemcsak maguk tisztelik, de biztosítani óhajtják azt

is, hogy az bármely oldalról meg ne zavarassák; s mert legjobb biztosítéka volt ez annak, hogy bármely megzavarása a viszonyoknak ama tartományokban ki van zárva, — az osztrák-magyar monarchia külügyi politikája mindig szem előtt tartá: mennyire fontos ama, a hatalmak egyenlenségére alapított igazságokat a Balkán-államokban megfosztani erejétől, s a miniszter azt hiszi, kijelentheti abbéli meggyőződését, hogy azon jogosulatlan aspirációk közül, melyek a nagyhatalmak, különösen pedig Ausztria-Magyarország és Oroszország közötti egyenlenségekre számitottak, már sok eltűnőben van, s el is fog-nak tűnni mind ama népek egészséges érzelme előtt. Ha Ausztria-Magyarország és Oroszország a főnálló jogviszonyok alapján, érdekeik tekintetbe vételével, őszintén és loyálisan találkozhattak, s az esetleg ez ellen intézett törekvéseket egyetértően és békésen elmellőzni akarni, kijelentik — akkor a komolyabb veszélyek az ottani békés állapotokra mellőzvék, s van olyan helyzet teremtve, mely nemcsak az általános európai érdekeknek, de különösen a Balkán félsziget államainak és a mi monarchiánknak felel meg. Mi tehát, ami a Balkán félszigetet illeti, mindig szorosan ragaszkodtunk ahhoz az eszméhez, hogy nekünk csakis a legnagyobb megelégedésünkre szolgálhat, ha az ott emelkedőben levő népeiségek, melyek a berlini szerződés értelmében önállóságra hivatják, kivívják anyagi és erkölcsi jólétüket s teljes tudatára jönnék az európai népcsaláddal való összetartozáságuknak.

Ami a kormány más irányban tett hasonló fáradozásait illeti, már a legutóbbi delegatio ülésben megelégedéssel mutathatott rá a szomszédos Olaszországgal létrehozott barátságos viszonyra, mely ma is gyengitlenül áll fenn s nem is fog megszakítani. A Németországgal való szövetség, mely évek hosszú sora óta áldáshozó hatását minden irányban érezteti, a miniszter véleménye szerint folytonosan kétségbevonhatatlan tény gyanánt veendő. Szilárd és biztos alapot nyújt békepolitikánk fejlesztésére. Így a szomszéd államokkal való viszonyunkat szabályozni igyekeztünk. Németországnak ép úgy, mint nekünk, messze terjedő közös határa van és sokféle viszonyban állván Oroszországgal, ugyanoly anyagi és politikai érdeke van a kölcsönös viszonyok békés rendezésében. Németországgal egyetértőleg tehát azon fáradoztunk, hogy anélkül is jó viszonyunkat Oroszországhoz megszilárdítsuk és vele általános meggyőződést jussunk. Ha sikerült ez uton a szomszédállammal szorosabb viszonyba lépni, ezáltal viszonyunk Németországhoz teljesen változatlan maradt és ez, mint már előbb említettem, változhatlan alapja egész külpolitikánknak és az is fog maradni.

Mult évben, a delegációk ülésezése alkalmából Oroszországhoz való viszonyunkiránt megkérdetelték, a miniszternek sajnálatára ki kellett jelentenie, hogy ámbár semmiféle politikai vitás kérdés nem forgott fenn s a kormányok közti viszonylatok minden zavartástól mentek voltak, a közvéleményben különösen a napi sajtóban bizonyos igazatlanság volt észlelhető, és tágabb körökben is nyilvánult bizonyos kellemetlen érzés és aggodalmaskodás, mely teljesen jogosulatlanul, szinténél nincs praecedens, mi mintául szolgálja. Franciaországban XIV. Lajos a meggyűléseket kiforgatta és-szerkezetéből, a centralisatio, mit még XI. Lajos kezdett, teljes diadalra jutott. A francia nagy forradalom mikor a rendi alkotmányt eltörölte, egy-szersmind az arisztokráciának is hadat üzent. E szerint a francia liberalismus és democratia már azért se talált geniusunkhoz, hogy arisztokráciáink a reform-eszméknek nem volt ellensége, nem vonult vissza a Faubourg st. Germainbe; a liberalis democratia élén szintén képviselve vannak.

Anglia sem szolgálhatott előképül, mivel a XVII. századi forradalmak sikerei az arisztokrácia s a városi polgárság kezefogásának voltak következményei. Ott apró nemesség nincs, azt a polgárság pótolja. Ott az arisztokrácia zászlója alatt a tábor a polgárság alkotja, nálunk a gentry, a közép és kis nemesség. E mellett Angliában a centralisatio lehet a legkisebb mértéke, s a világ legtágabbkörü autonómiaja. Bár magna chartákat egyszerre vívtuk ki az angolokkal, s a koronával szemben egy téren állunk: rendi alkotmányunk idővel nagyban eltért egymástól. Eszerint az angol alkotmányos élet sem lehetett mintája törekvéseinknek.

Új formákat kellett teremtenünk. Nálunk még a középkor eszméi forrása, a feudalismus is bizonyos nemzeti jelleget kapott: most ismét e nagy feladat megoldása, nemzeti liberalismus formulázása nehéz munkája előtt állottunk.

te a béke megzavartatásától való félelemig fokozódott.

En már akkor azon váratkozásomnak adtam kifejezést — folytatta a miniszter — hogy ez a sem a monarchia, sem a kormányk intentióinak meg nem felelő állapot az idővel tisztulni fog és elenyészni, s hogy vég-re kölcsönösen a népesség is be fogja látni, hogy ily aggodalmakra valóságos ok nem forog fenn, s a barátságos viszonyok ellenében nincs semmi akadály. Megelégedéssel constatálhatom, hogy ez a fölfevés valósult.

Az imént történt találkozás sajátos jelentőséget nyert az orosz császárnak s az illető kormányának azon, legfelsőbb uralkodónk és Vilmos császár intentiójával teljesen találkozó igen határozott és loyális akarata által, hogy a békét fenn kell tartani s a közös érdekek felismerése mellett azt minden megzavartatás ellen meg kell védeni, Sándor császár óhajta, hogy birodalma nyugati határaihoz való utazása alkalmából uralkodónkkal találkozzék, s a német császár egyidejűleg ápolta azon óhajta, hogy az orosz császárral találkozzék, az uralkodók e találkozásának kíváncsatos alkalmául szolgált, s ennek megtörténtével a három uralkodó és kormányaik közt a főtebb jelzett czélok elérésére a legteljesebb egyetértés constatalított.

E czélok és e szándékok tisztasága és őszintesége mindenütt csak teljes bizalommal találkozhat s a külföld részéről sincs tudva előttem ez esemény semmiféle ellentétes befogása.

Azt hiszem, hogy ez újonnan megerősödött baráti viszony, mely az ország egyik legfontosabb határát a nyugtalanság és zavarás ellen megvédi és a csend és a rend biztosítja, monarchiánkra nézve bizonyára igen üdvös hatással lesz. Ez a most már megadott békebiztonság bizonyára a lakosságot is arra fogja bírni, hogy nyugodtan adja magát a békés törekvésekre és az anyagi és szellemi jólét fejlesztésére. Azt hiszem, hogy az ily politika, mint a melyet a kormány következetesen követett és követni fog, nemcsak az állam érdekének, hanem mindnyájunk kívánságainak és szükségleteinek is megfelel és a magam részéről csak azt kívánom, hogy minden oldalról támogatásra is találjon.

Hübner báró elismerését fejezi ki a miniszter nyilatkozatai fölött s fenntartja magának, hogy a vita befejeztével még néhány kérdést tessen.

Beer helyesli az előtte szólónak fejtegetéseit a három császári hatalom együtt működésére vonatkozólag s megelégedéssel fogadja az Oroszországhoz való barátságos viszony hangoztatását, annál is inkább, mert abban a béke biztosítékát látja, legalább a közel jövőre nézve. Különös örömmel fogadja továbbá a miniszter ama nyilatkozatát, mely szerint az Olaszországhoz való viszonyunk az utolsó két év alatt egy irányban sem hidegült meg. A külügyminiszter arra is utalt, hogy Ausztria-Magyarország barátságos viszonyát a Balkán államokhoz nemcsak politikai, hanem gazdasági okok indokolják s erre nézve kérdi szóló, vajjon minő tekintetek gátolták, hogy Görögországgal kereskedelmi szerződés mindaddig nem kötött, ezt sajnálja szóló, ki utal arra, hogy a legutóbbi hetekben Görögország és Német-

ország közt létrejött egy kereskedelmi szerződés. Végre a következő kérdést teszi szóló: „Van-e remény arra nézve, hogy a vasuti csatlakozások kérdésében a porta meg fog-e felelni a magára vett kötelezettségeknek?”

Bezceny kijelenti, hogy azokat a kérdéseket kívánta tenni, melyeket az imént Beer delegatustól hallott. A Görögországgal kötendő kereskedelmi szerződésre vonatkozólag hangsúlyozza, hogy monarchiánknak különösen cultiválnia kellene a kereskedelmi összeköttetéseket a keleti és délkeleti országokban, mivel innen csak hasznot húzhat. Görögország kikötői az utolsó években rendkívül emelkedtek, a be- és kivitel nagy arányokat öltött, a föld értéke szintén jelentékeny emelkedést mutat s miután a kormány a közlekedési eszközök fejlesztésére is kiváló sulyt fektet, az ország prosperitása mindenképen nagy lendületet nyert. Monarchiánknak tekintettel arra, hogy Görögországnak ma még iparra nincs s egyhamar nem is lesz, beviteli cikkeire nézve nem volna nehéz kedvezményeket kieszközölni, míg viszont Görögország több kiviteli cikket szintén kedvezményekben részesítheti. Kereskedelmi szerződésre tehát szükség van annál is inkább, mert az 1835-iki megállapodások már elavultak s értékeiket veszítették.

Bevitelünket Görögországba jelenleg csak az Oroszországi mulja felül, mely most a gabonában szűkölködő Görögországot csaknem teljesen ellátja gabonamunkkal. A statistikai kimutatások alapján constatalja szóló, hogy Fiuméből jelentékeny lisztkezelő vitetik Görögországba. Jelen előnyös helyzetünk azon évről-évre nagyobb támadásoknak van kitéve, miután az angol, olasz és francia hajók mind nagyobb mennyiségű árukat szállítanak a pat-rasi és pyrasi nagy kikötőkbe. Ha idején nem látunk hozzá pozitívok megszilárdításához, félős, hogy kiszorítottunk, a mint a consulatusi jelentések szerint egyes árucikkek, így üveg, papír tekintetében már bekövetkezett. Ezt a veszélyt még fokozza a Németországgal most kötött kedvezményes szerződés. Egy kereskedelmi szerződés megkötésére tehát okvetlenül szükség van s azzal kapcsolatban hajózási viszonyunk rendezését is sürgeti szóló, mert e tekintetben is a régi állapotban vagyunk; a pat-rasi kikötőre nézve létesített rendszeres heti közlekedés, míg a többi kikötőket csak minden két hétben érintik, akkor is a leglassabb hajókkal.

A Lloyd-társulatról csak nem tétélezhető fel, hogy azon elvnek hódol, miképp minél több költséget takarítson meg, szóló meg van győződve, hogy a nagyobb kiadásokat fedeznek az elérendő nagyobb bevételek. Miután a Lloyd-társaságnak az állammal való szerződése most lejár, szóló kíváncsatosnak tartaná, ha a szóban forgó társaság nagyobb se-rénységre buzdítatnék s ha a görögországi menetrend szigorubb revisio alá vétetnék.

Kálnoky gróf külügyminiszter: Rám nézve csak kellemes lehet, hogy egy Görögországgal kötendő kereskedelmi szerződés kérdése itt előhozott. Azok a megjegyzések, melyeket az előttem szóló Görögországhoz való kereskedelmi viszonyainkra vonatkozólag tett, tökéletesen alaposak, s ha a mi kölcsönös forgalmunk létesítésében valami elmulasz-

ki chartában lelte. S voltak túlzó árnyalatok, melyek hangot adtak azon francia iránynak, hogy a főnemesség és főpapság egykori uralma a harmadik rendre szálltassék nálunk is át.

A democratia az aristocratiával kíván szembe szállani: a feudalismus, a rendi alkotmány bástyáit kívánta ostrom alá venni. Verböczy szerint hazánkban a nép, a populus, a nemesség: a democratia a honoratio-rok, maga a nép részére is követelte, hogy az alkotmány sánczai megnyiljanak. Elvileg nem volt kifogásolható, de akkor a meggyűlések megszűnnek a nemesség gyűlései lenni, s az országgyűlést népképviselőre kell fektetni: s ez polyglott államunk szempont-jából aggodalmakat keltett.

A liberalismus democraticus irányának ezen előtérbe nyomulása új pártalakulást kellett hogy előidézzen: maguk a liberalisták is két pártba szakadtak, municipalistákra, kik a megyei szerkezet fenntartásáért, s a centralistákra, kik a parlamentáris kormányformáért lelkesültek. A kor eszméivel és igényeivel mind a kettő lépést kívánt volna tartani kaszt-rendszer és kiváltságok eltörlése, az egyén szabadsága, a jogegyenlőség felállítása iránt nem volt köztük nézetkülönbség: a formák kérdésében folyt a vita közöttük. A vezérek lábuk alatt érezték már az ígért földét, de mégis fel-felhangzott a szózat: lassan pater a kereszttel, hogy érkezzék a nép is.

Nehéz kérdés, mert Európa vezér-nem-

A liberalismus alapelvei az önkormányzat, a lelkiismeret és gondolat szabadsága, az emberek egyenjogusultsága, a kormányzás ellenőrzése — a modern állam ezen alapföltételei — az árpádkori alkotmányunkban mind le voltak rakva. De a midőn nemzeti liberalismust akartunk, észre kellett vennünk, hogy korunkban a tipikus egyéniségek és ráczák, a tipikus gondolkodás, erkölcs, szokás és erény, az európai egyetemes és általános eszméjének mindenütt áldozatává kezd esni. A nemzeti helyét az egyetemes emberi kezdielfoglalni. Kibékültünk a nagy metamorfosis gondolatával, mely nemcsak a kormányzatot és igazságszolgáltatást, hanem anyagi, társadalmi, srt családi életünket átalakulással fenyegeti.

Az angol és francia formák kiegyeztetésére kellett gondolkunk. A liberalismus francia felfogás szerint szakaszt a történeti tradícióval, tagadja, hogy a hatalom isteni eredetű, szerinte a nép akarata, a soufrage universelle a jog és hatalom forrása. A nagy Napoleon, bár jelen van a pápa, önkézzével tette fel a császári koronát. — A miliberalismusunk ily messzi nem ment. Miként az angol, a tradíciók támogatását, a történeti alapot lába alól nem kívánta kiengedni. Eddig a vagyon, a tekintély forrása a föld, a fekvő vagyon volt, conservativ erejével; miként az angolok, kik már Erzsébet korától a pénz aristocratiától a vér kékülhetését meg nem tagadták, a vagyon másik képviselője, a tőke és munka iránti tisztelgetnek mi is helyet

adtunk; de radicalismusának, realismusának nem kívántuk a nemzetet kiszolgáltatni. Tisztelettel hajlottunk meg az európai áramlat előtt, de történelmi multunkkal szakítani nem kívántunk. Ezen eszmék küzdelme tölti be a negyvenes éveket.

A kormány a nemzet törekvéseivel szemben a negatio terén foglalt állást. A törés ki nem maradhatott, s az európai mozgalmak lökése sem soká váratozt magára. Olaszországban 1846-ban forradalom lett, Lengyelországban szintén forradalom ütött ki. Nálunk a kaszinók társadalmi, a megye és országgyűlések parlamenti uton minden reform-kérdést megvitattak és előkészítettek már. A közvélemény reitgett a forradalomtól, de már is türelmetlenül tombolt. A Rákóczi-induló, Vörösmarty szózata, Kölcsey hymnusa mellett, sirva kezdett vigadni a magyar. Széchenyi stadiumában 12 törvényt projectalt: a közvélemény nem csak hogy szentesítette, sőt merészebb vágyakat vetett fel. Végre a liberalisták két pártja, a centralisták és municipalisták 1847 júniusában egy közös program-mot fogadtak el, mely 11 pontban a 48-ki napok majdnem valamennyi eszméjét felvette. Megkezdődött az együttes akció.

Igy nyílt meg a pozsonyi országgyűlés november 7-én, melynek vezérlete csakhamar Kossuth, Pestmegye követe kezébe esett, s melyet a francia 1848. febr. 24-ki forradalom együtt talált.

(Folyt. köv.)

tatott, az nem a viszonyok nem tudásából vagy képtelenségéből eredt. Ennek éppen a különleges viszonyok az okai, melyek a szerződés megkötését akadályozták. A külügyminiszterium csak közvetítő szerepet játszik e kérdésben az illetékes két kereskedelmi miniszterium között.

A külügyi hivatalban különben e kérdést a legnagyobb komolysággal fogták fel, az előkészületek megtették, melyek lehetővé teszik, hogy Görögországgal tárgyalásba bocsátkozunk. Ezek a tárgyalások remélhetőleg kielégítő eredményre fognak vezetni. Semmi kétség, hogy a kivitel Ausztria-Magyarországból Görögországba, mely már most is nem jelentéktelen, rendezett kereskedelmi viszonyok által emelkedni fog. Magától értetődik, hogy a kereskedelmi szerződéssel egyidejűleg a hajózás viszonyai is rendeztetnek. A mi anémét-görög kereskedelmi szerződést illeti, ennek tartalmát nem ismerjük s nem lehetünk abban a helyzetben, hogy megmondjuk, hogy abban mily messze mentek kölcsönösen a concessioikban. Nálunk a főnehézséget a korinthusi vám kérdése képezi, s ha mindkét kereskedelmi miniszterium részéről bizonyos engedmények tételnek, úgy bizonyosan a görög kormány részéről is bizonyos engedmények tételnek majd az osztrák kormány részére.

Az osztrák-magyar Lloydot illetőleg több oldalról tett komoly megjegyzések egészben véve szintén teljesen alaposnak látszanak s a kormány ez irányban minden nyilatkozatot csak kíváncsian tart a delegációban, hogy ennek alapján nagyobb nyomattal hathasson az osztrák Lloydra. A külügyminiszterium részéről mi sem fog hiányozni, hogy ez irányban hathasson.

Dumba hozzájárul a Lloyd-társulatra nézve mondottakhoz. Megjegyzik, hogy a mi a társulat hajóanyagát, kapitányait stb. illeti, a társulat a legkitünőbb hírnévnek örvend, de a kereskedelmi vezetés, az ügynökök működése méltán kifogás alá esik. A hajókban és a kapitányokban vetett bizalmat az igazgatás nem képes kihasználni, s szóló jövőre nézve figyelmébe ajánlja az utóbbinak, hogy kereskedelmünk és iparunk érdekeit a keleten jobban istápolja, mint tette eddig.

Rieger kijelenti, hogy a részletes vitában ő is szólni fog a Lloyd társulatról.

Kálnoky gr. külügyminiszter utólag megjegyzi, hogy monarchiánk Görögországhoz nemcsak kereskedelem-politikai, hanem politikai tekintetben is a legjobb viszonyba lépni igyekezett, s hogy ez irányban kifejezett óhaja Görögországnál is buzgó előzékenységgel tájálkozott. A miniszter kifejti, hogy éppen a gazdasági érdekek istápolása által, melyek oly sokszorosan egybefüggnek, elősegítették a politikai téren tanúsított törekvések. (Tetszés.)

Beer köszönetet mond a miniszternek fölvilágosításért s ismételt hangsúlyozza a Görögországgal való viszony kedvező alakulását.

Latour kérdi, vajjon a conference à quatre elejtette-e a salonich-mitroviczai csatlakozást Bosznia felé, a déli vasutal Stiriának, illetőleg Bécs-Ujhelyen át Bécsnek, a mit ugy Bosznia, mint Ausztria érdeke követelne?

Dumba kérdi, minő álláspontot szándékozik a kormány elfoglalni a keleti vasutak kiépítése tárgyában?

Kálnoky gróf külügyminiszter: A delegatio legutóbbi ülészaka alatt szerencsés voltam a tisztelt bizottsággal közölhetni, hogy az u. n. convention a quatre ratificatioja tényleg megtörtént. Ebben a kérdéses vasutak kiépítésére három év volt megállapítva s egy évi határidő annak kimutatására, hogy a munkálatok tényleg kiadattak, és a határ csatlakozási pontjainak megállapítására. Ez az egy évi határidő nemrég lejárt, s nekem nyíltan be kell vallanom, hogy Törökország részéről, daczára minden erre vonatkozó tárgyalásnak, az említett megállapodásnak elég nem tétel. Szerbia kötelezéseknek legnagyobb részt megfelelt s minden tekintetben biztosítékot nyújt aziránt, hogy a kitűzött határidőre minden kötelezettségének eleget is fog tenni.

Bulgáriában is, daczára az uralgó nehéz pártviszonyoknak, megvan az elhatározott akarat arra, hogy részéről is elég legyen téve a megállapodásoknak, remélhető, hogy a most együtt ülő Sobranje ülészése alatt meg fognak történni a vasut elmunkálatai és finanszírozása, s ezért a bolgár vonalrésznek kellő időre kiépülése felől kételyt táplálni nem kell. — Csak a porta maradt el e fontos kérdésben annyira, hogy sem csatlakozási pontok határozottan megállapítva nincsenek, sem valami practicus dolog mindaddig nem történt a vasuti munkálatok kiadására és biztosítására vonatkozólag. — A mi felfogásunk a török vasutak ügyében az első pillanattól kezdve az volt, hogy nekünk a kiépítés részleteibe semmikép beavatkoznunk nem szabad, hogy reánk nézve teljesen közömbösnek kell lenni, hogy ki által és mi módon építetik ki a vasut; mi reánk csak az tartozott, hogy a vasutat építsék és pedig solidul építsék.

E tekintetben a portának többféle aján-

latot tettek, melyek azonban az idő folyamán mind elestek, úgy, hogy csak a keleti vasutak kezelő társasága maradt meg vállalkozónak, a melylyel fölöttébb nehéz versenyezni, minthogy senki sem foghat az apróbb vonalak kiépítéséhez, anélkül, hogy biztosítva volna, hogy a többi vonalak forgalmát is kezébe kapja. Ha e vasutépítésnek már további időből támadt phásisai nem támasztottak volna követeléseket és ellenköveteléseket, s ebből nem támadtak volna azok a fölötté sajnós zavarok, melyeket Dumba képviselő ur már kiemelt, — akkor e kérdés megoldása sokkal könnyebb lett volna.

Jelenleg a tényállás a következő. A hivatalos nyilatkozatok alapján, melyeket előttem a török követ kormányja megbízásából tőn, az az iráda, melylyel a porta az előterjesztést elfogadta, tényleg kibocsátott, bennfoglaltatván a fölhatalmazás is arra, hogy ez előterjesztések keresztülvitessenek: úgy, hogy azt lehetett hiúni, hogy ennek következtében az építést tényleg el fogják kezdeni. Egyszerre a porta részéről teljesen fölforgatták és megváltoztatták az eddigi föltételeket, a miből látható, hogy ilyen körülmények között, egy már elfogadott határozatnak keresztülvitelére, számítani nem lehet. Az ügys utolsó phasisa az, hogy a porta ultimatumot intézett a keleti vasutak kezelő társaságához az általa fölállított feltételeket illetőleg, melyben azok elfogadására záros határidő van kitűzve s foglaltatik az a fenyegetés is, hogy a már kiépített vasutak zár alá fognak vétetni. Mi itt egy fölötté nehéz helyzetben vagyunk, mint-hogy tényleg egy osztrák társaságról van szó, s éppen a Keleten nem kicsinyelhető rossz precedens volna, ha egy idegen társaságot az ottani önkénynek szolgáltatnánk ki, a nélkül, hogy az ezzel szemben elfoglalt állásnak tényleges jogalapja volna. Az osztrák-magyar kormány álláspontja ez ügyben eddig és ezentul az, hogy a hátralevő vasutak kiépítésének, és a kezelő társaság vonalainak ügye teljesen szétválasztassék. Fajdalom, a porta még e két kérdést is ismét egyévé foglalta. A mi az 6 excellentiája Latour altábornagy által fölvetett kérdést illeti, az ez ügyet még jobban összehangolatlansá, s még inkább behezzen megoldhatóvá tenné. A miniszter tehát azt hiszi, hogy erre részletesen visszatérnie nem szükséges. Csak azt az egyet gondolja még határozottan vitathatni, hogy azon, a conference à quatre-ban előrelátott vasuti csatlakozások tisztán magyar érdekeket érintenek. A Kelet vasutai folytatásukban kétségkívül nemzetközies, s Európának minden részére egyformán hasznosak lesznek. Megoldatlan kérdésnek marad azonban, hogy a Latour altábornagy által említett vasutvonal nem felel-e meg jobban az olasz, mint az osztrák-magyar érdekeknek?

Raab lovag a következő kérdést intézi: 1) Az osztrák állampolgároknak, a kik tudvalevőleg megkárosodtak Egyiptom háborus eseményei alatt, van-e kilátásuk kártérítésre?

2) Minő időre várhatják e kártérítés kifizetését?

Kálnoky gróf külügyminiszter: Azon kérdés, hogy Alexandriában lakó iparosaink miként nyerjenek kártérítést az általuk szenvedett károk következtében, a legutóbbi londoni konferentián általunk fölvetett kérdések között első sorban állott. A kártérítés jogosultságát annak idején tudvalevőleg előismerték, csak a pénz beszerzésének módját nem tudták megállapítani. Időközben Egyiptom pénzügyi viszonyai tudvalevőleg annyira megromlottak, hogy kölcsön kötése, e károk megtérítése, egyáltalában nem várható. A kisebb kártérítési igényeket tényleg kiegyenlítették, s most csupán a nagyobbakról van szó. A londoni konferentián tudvalevőleg javasolták 8 millió fontos kölcsön kötését, melynek felől e károkat térítették volna meg. A londoni conferentia szétoszlott, a nélkül, hogy valami tényleges eredményre vezetett volna. Az osztrák-magyar kormány azonnal ismét fölvetette a kártérítés kérdését, s a külügyminiszter nem mulasztotta el, hogy lord Northbrook angol biztos áutatasakor személyesen kifejtse előtte e kérdés fontosságát.

Időközben a miniszter hivatalos értesítést kapott az angol kormánytól, mely szerint Lord Northbrook személyesen meggyőződést nyert annak szükségéről, hogy a kárpótlás kérdése megoldassék, mert megbizonyosodott az iránt, hogy anélkül Alexandria újbóli felépítésére és felvirágzására gondolni nem lehet. Az angol kormány megígérte ezutalt, hogy november hó közepéig pozitív javaslatokkal fog szolgálni s a miniszter reméli, hogy rövid idő múlva nemcsak e javaslatok előterjesztése, hanem az egész ügy befejezése várható.

Hohenwart gróf kérdi: mily jellege van a Congo coferentiának, van-e annak biztos programja s hogy Ausztria-Magyarország képviselve lesz-e a conferentián.

Kálnoky gróf külügyminiszter: Az u. n. Congo konferentia végleg november 15-ére hivatatott össze. Németország ajánlata értelmében három kérdés fog előterjesztetni, melyek vonatkoznak a szabad hajózásra, szabad kereskedelemre Afrika bizonyos folyamain, továbbá a birtokfoglalás módjára e világrész nyu-

gati partjának még uratlan területein. Előbb e kérdések elvileg fognak eldöntetni, hogy azután határozott jogalapot lehessen létesíteni. Habár mi e területekkel nevezetesebb kereskedelmi forgalomban nem vagyunk, mégis tekintettel az elvi kérdések fontosságára, a conferentián képviseltetni fogunk, még pedig monarchiánk berlini nagykövete által. A miniszter fölemlíti, hogy a hadügyminiszter újában egy hajót küldött e vidékre, a melyen kereskedelmi tapasztalatok szerzése végett egy konzuli hivatalnok is utazik; jelentését annak idején a külügyminiszternek be fogja terjesztetni s így remélheti, hogy az osztrák-magyar kereskedelmi világ nem sokára kimerítő fölvilágosításokat fog nyerni az ottani kereskedelmi viszonyok s saját érdekeink érvényesíthetősége felől.

Rieger kérdi: Vajjon remélhető-e, hogy a béke alapja, mely a Németországgal fennálló szerződéses viszonyban létezik, az évek hosszú sorára megingatlanul szilárd marad.

Kálnoky gróf külügyminiszter: Válaszolandó e kérdésre, vissza kell térnem azokra, a miket a Németországhoz való viszonyunkra nézve mai fejtegetéseim bevezetésekor előadni szerencsés voltam, hogy t. i. mindenké föltt kívánatos lenne, hogy az évek során áldásos hatásában kipróbált viszonyunk Németországhoz szilárd s minden kételyen felül álló tény gyanánt álljon, a mely alapját képezi összes külföldi viszonyainknak. A nélkül tehát, hogy e kérdések tüzetesebb taglalásába bocsátkoznám, ismételtén határozottan adhatom azon biztosítást, hogy e viszony minden eshetőség ellen s hosszú időre teljesen biztosítva van, s hogy az mindkét állam népességében olyannyira meggyökeredzett, hogy már ebben is teljes biztosítékát bírja.

Beer tekintettel arra, hogy a török kereskedelmi szerződések felmondattak, kérdi: vajjon indítottak-e tárgyalások, melyek egy Törökországgal kötendő új kereskedelmi szerződés létesítésére céloznak, s van-e kilátás arra, hogy azok sikerre vezetnek?

Kálnoky gróf külügyminiszter: A Törökországgal fennálló kereskedelmi szerződésünk az 1890-iki évig érvényes. Itt az a sajtászerűség áll fenn, hogy a kereskedelmi szerződés a tarifával nem áll teljes összeköttetésben, hogy mindkettőre nézve külön fölmondási határidő forog fenn. E tarifát úgy mi, mint Törökország felmondotta, a nélkül, hogy ez által a kereskedelmi szerződés érvénye kérdés tárgyát képezte volna. Arról van szó, hogy a felmondott s az új június 15-én lejárt szerződési tarifa helyébe nyolcz százalékos vámok ad valorem lépjenek érvénybe. A tárgyalások e tekintetben már rég folyamatban vannak, s remélem, hogy jogainknak megfelelően fognak befejeztetni.

Ezzel az általános vita véget ért, s megkezdődött a részletes vita.

A magyar delegációból.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, nov. 5.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága. Szilávy József elnökle alatt ma tartott ülésében mindenekelőtt folytatta a tüzérség ujrászervezése következtében kívánt költség-többlet tárgyalását.

Beöthy Ákos felvilágosítást kíván a hadügyminiszteről az iránt, hogy az orosz lovasságról a mult ülésben előterjesztett adatai nem egyeznek az általa számkönyvekből összeállított adatokkal.

A közös hadügyminiszter helyreigazítja, hogy nem állította azt, miszerint magában Lengyelországban van 14 hadosztály, hanem Lengyelországban csak azzal szomszédos orosz tartományokban. Továbbá részletes felvilágosítás ad ugy más államok lovasságáról, valamint saját lovasságunk szervezetéről, mely felvilágosítások után Beöthy Ákos kijelenti, hogy e tételt elfogadja, azt hadiszervezetünk kiegészítésére és befejezésére szükségesnek találja, de óhajtását fejezi ki, hogy e ezimen több ne kéressék. A bizottság szintén elfogadta a tételt.

A3. (A piberi pótló-telep. Saját létszámnak szervezése lovak és lóápolók tekintetében, mely létszám eddig a lovasság rendszeres állományának terhére esett 53,243 frt) és 4. tétel. (Szükségleti többlet a prazemsi tüzérszertár létszámának felemelése folytán. 1,582 frt) rövid tárgyalás után elfogadtatt.

Hosszabb vitát idézett elő a katonai orvosi tisztikar rangfokozati viszonyainak javítására előirányzott 20,146 frtnyi költség-többlet.

Rakovszky István előadó ismertetett a költség-többlet indokait és arra figyelmeztet, hogy ez a katonai nem egyedüli tényező és az indokolásnak nem minden tételét helyesli, mégis különösen azért tartja elfogadandónak az összeget, hogy a katonaeorvosok előléptetési aránya jobb viszonyba hozassék a hadsereg többi tisztjeiéhez.

Hegedüs Sándor kívált azon aggodalmának ad kifejezést, hogy a katonai orvosi kar helyzetének javítása ezimén ismét a Josefínium felállításának eszméje kísért. Kívánja a hadügyi kormányzattól, hogy ezen eszmét ejtse el. A katonai orvosok helyzetének javítását az által véli előmozdíthatónak, ha azoknak a magánygyakorlat üzése is megengedtetnék.

Wahrmann Mór azt kérdi a hadügyminiszteről, vajjon ezen intézkedés által a kívánt ezél el lesz-e érve?

Bylandt-Rheidt gr. hadügyminiszter oda nyilatkozik, hogy a tervezett intézkedés magában nem elegendő. Elősorolja mindazon kísérleteket, melyek az egészségügyi viszonyok javítására és az orvosi kar helyzetének fejlesztésére tételtek, s a melyek javaslatba hozattak; mindazok czélszerűsége azonban még kétséges. A magánygyakorlatot illetőleg megjegyzi, hogy az eddig is teljesen szabadságban állott a katonaeorvosoknak, de Magyarországon az kívánatik, hogy oly katonaeorvosok, kik magánygyakorlatot is kívánnak folytatni, diplomájukat az illető polgári hatóságoknál mutassák be. Ez azonban nem a katonai intézkedés követelménye. Részletes előadásában azon végkövetkeztetésre jut, hogy meggyőződése szerint az orvosi kar helyzetén s az orvosi szükségleten csak akkor lehetne alaposan segíteni, hogyha egy katonai orvosi akadémia állítatik fel. Ez azonban nem csupán tőle függ, erre vonatkozó előterjesztésébe a közös minisztertanács nem egyezett belé és így erről a költségvetésben nem is gondoskodott.

Beöthy Ákos az orvosi karnak a tisztikarral szemben való barátságos viszonyát kívánja lehetőleg javíttatni.

Eber Nándor azt kérdi, nem lehetne-e a katonai orvosok kiképzését rövidebb, pl. két évi tanfolyamok után eszközölni, mit

Bylandt Rheidt közös hadügyminiszter igen kétes eredményűnek hisz, melybe bocsátkozni nem mer.

Hegedüs Sándor minden félreértések megelőzése céljából kijelenti, hogy akár a Josefínium, akár bármely más közös katonaeorvosi akadémia felállítását nem kívánja; ez nemcsak a hadsereg egészségügyének kérdése, de összefüggésben vannak ezzel más fontos kérdések is, melyeket ezutal nem részletez, de kijelenti, hogy ő és — nézete szerint — egyáltalában a magyar delegatio egy ily új közös akadémia felállítását határozottan ellenzi. A bizottság a tételt magát elfogadja.

Rakovszky István előadó indítványára egyuttal kijelenti a bizottság, hogy miután az orvosi stipendiumok czélszerűeknek nem bizonyultak, elvárja a bizottság a hadügyi kormányzattól, hogy az ezen célra megszavazott összegek fokozatosan a költségvetésből ismét töröltetni fognak. Minthogy továbbá a katonaeorvosi karnak a hadsereg kötelekében való megtartását pusztán anyagi eszközökkel előmozdíítani nem lehet, kifejezi a bizottság azon óhajtását is, hogy a hadügyminiszterium oly intézkedéseket léptetend életbe, melyek a katonaeorvosoknak más tiszt-társaikkal szemben való állását megkönnyítik és lehetőleg egyenrangúvá teszik.

A 6. tétel (Szükségleti többlet a bécsi 1. számú egészségügyi osztály létszámának föl emelése folytán 1,184 frt), 7. tétel (Szükségleti csökkenés a helybeli élelmezésben részesülő rokkantak állományának fogyatéka következtében, nagyobb részt egymást kölcsönösen fedező egyéb különbözetekkel összevetve 249 frt) és 8. tétel (Szükségleti többlet a dél-dalmáciai helyőrségek közti helyi közlekedés közvetítésére 3,000 frt) észrevétel nélkül szavaztattak meg.

Az épületek javítására eddig rendkívüli szükségletként előirányzott 300,000 frtnak a rendes költségvetésbe való áthelyezését illetőleg.

Rakovszky István előadó előterjeszti a részletes kimutatásokat, melyekben az illető katonaeépületek és az azokra fordítandó fenntartási és építkezési költségek vannak részletezve. Ezen összegnek nélkülözhetlensége a zárszámadási adatok alapján is igazoltatik s előadó azon szempontból indulva ki, hogy a tényleges szükséglet a költségvetésben mindenkor valósággal is kifejezést nyerjen, a 300 ezer forintot a rendes költségvetésbe felvétetni ajánlja.

Beöthy Ákos az egyes szükségleteket illetőleg még részletesebb felvilágosításokat kívánván,

Bylandt-Rheidt közös hadügyminiszter előadja, hogy a hadügyi kormányzatnak 5563 állandó nagyobb épületnek, továbbá számos más kisebb és bérelt épületnek, utaknak stb. fenntartásáról kell gondoskodnia; azon összeg, mely 9 év előtt elégnak mutatkozott, ma nemcsak az épületek számának növekedése miatt, hanem azért sem elegendő, minthogy az építkezésben is lényeges haladás mutatko-

zik, a mely újabb nagyobb kiadásokat igényel.

Hegedüs Sándor kifogásolja, hogy annak idejében az előterjesztett adatok szerint a kért összegek véglegeseknek mondattak, most pedig kitérnek, hogy újabb és pedig rendesen szükség van azokra. Nem hiszi, hogy ne lehessen találni oly megtakarításokat, melyek az összeget kisebbre szállítják, kivált ha figyelembe vesszük, hogy nem minden épület tartandó fenn okvetlenül. Erre nézve tehát részletes kimutatást kíván, legalább a jövő évre, hogy a bizottság megbírálhassa, vajjon a fen tartandóknak elősorolt épületek mindannyija tényleg csakugyan meg- és fentartandó-e?

Kifogásolja továbbá, hogy az ezen czímen előirányzott összegnek egy nagy része személyzeti kiadásokra megy. Azt hiszi, hogy itt is nagy takarítások volnának elérhetőek. Mindezek következtében míg ezen kérdések nem tisztáztatnak, a 300,000 frtot megszavazza ugyan, de nem a rendes költségvetésbe, hanem rendkívüli szükségletként.

Wahrmann Mór nem óhajtáná, hogy magunkat és az országot illúziókban ringassuk. A delegációk évről-évre meggyőződést szereztek arról, hogy ezen összegek szükségesegek. A szükséges kiadásokat pedig nem tartaná realinak a rendkívüli kiadásokba vétetni fel. Azon sok épület mellett, melyek a hadügyi kormányzat kezelése alatt állanak, átlag nem mondható nagyok azon összeg, mely fentartási költségek czímén igényeltetik, bárha nekünk adózóknak soknak tetszik is.

Beöty Akos a budget realitása szempontjából szintén a rendes költségvetésbe óhajtja felvételni annál is inkább, mert ha máskor megtakarítás lehetősége mutatkozik, akkor a törles a rendes költségvetésből is eszközölhető.

Rakovszky István előadó a személyes kiadásokat részletezván, azokat nem tartja szükségeseknek és kiemeli, hogy az újból kért 300,000 frtból személyes kiadásokra semmi sem fordíthatik.

Andrássy Aladár gr. tekintettel arra, hogy 1876 óta az építkezési viszonyok is mindennél legalább 20%-al növekedtek, csak elismerését fejezheti ki, hogy a hadügyi kormányzat ennek dacára az eddigi összegekkel kijött.

Az albizottság a tételt elfogadja.

Wahrmann Mór azonban a tétellel kapcsolatban, szóba hozza az új épület kérdését, mely szerinte most, ha az új országház is kiépül, égető kérdéssé válik. A főváros fejlődése méltán megkívánhatja, hogy a kérdésben a hadügyi kormányzat a saját katonai szempontjából talán jogos, merev álláspontjára mondjon le és lehetőleg előzékenyen mutakozzék. Kéri a hadügyminiszteriumtól, mily stádiumban van az ügy jelenleg?

Bylandt-Rheidt gr. közös hadügyminiszter kiemeli, hogy ily átalakítások kérdése az illető törvényhozások elé tartozik, s ily kérdéseket csak másokhoz viszonyítva lehet megoldani. A maga részéről hajlandó ugyan a kérdésbe belebocsátkozni, de előbb bizonyos alapelvek s a pénzügyi kérdés oldandók meg. Ivánka Imre azt óhajtja, hogy a had-

ügyminiszter e tekintetben a magyar pénzügyminiszterrel indítsa meg a tárgyalásokat.

Wahrmann Mór kéri, hogy mely idő alatt remélhető e tárgyalások befejezése?

Bylandt-Rheidt gr. közös hadügyminiszter kijelenti, hogy ily határidő ki nem tűzhető, mert a hol három kormányval kell tárgyalni, melyek mindegyike más-más érdeket képvisel, ott ily tárgyalás kefejezésének ideje előre nem látható.

Wahrmann Mór ennek következtében azt kívánja, hogy határozatilag utasítsák a hadügyminiszter, miszerint az új épület lebontása iránt a tárgyalásokat az illető kormányokkal indítsa meg.

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter felmenti, hogy ez ügyben már voltak tárgyalások, sőt megállapodások is történtek, melyek azonban végrehajthatók nem voltak. Újabb ily tárgyalások nem folytattatnak, de nem tartja czélszerűnek, hogy azoknak kezdeményezésére a közös hadügyminiszterium utasítsák. Leghelyesebb ut, ha maga a főváros indítja meg e tárgyalásokat s ez uton a magyar kormányt hozza azon helyzetbe, hogy a tárgyalások folytatása iránt intézkedjék.

Szilágyi Virgil csatlaozik a pénzügyminiszter nézetéhez s ezek után az albizottság a határozati javaslatot nem fogadja el. A 10. tétel. (Szükségleti többlet katonai nyugdíj-illetékekre 657,436 frt), és a 11. tétel. (Szükségleti többlet a katonai költségvetésben 188,584 frt) illetőleg egy szűkebb bizottság küldetett ki melynek nevében

A 12. tétel. (Szükségleti csökkenés a XXII. czim alatt, várandó ár-csökkenések következtében 383,794 frt) és 13. tétel. (Szükségleti többlet a XXIII. czim alatt bekövetkezett áremelkedések folytán 188,584 frt) illetőleg egy szűkebb bizottság küldetett ki melynek nevében

Hegedüs Sándor, mint előadó előterjeszti az élelmezési árak csökkenésének eredményét. A bizottság elé terjesztett adatokon kívül a szűkebb bizottság az augusztus és szeptember óta bekövetkezett árszínvonalat, valamint a tényleges beszerzéseket is figyelembe vette. Előadó felsorolja egyes igazgatóságokként az erre vonatkozó adatokat s mindezek alapján a XXII. czimnek (Természetben élelmezés) még további leszállítását, s eziránt az előirányzatban e czimen 200,000 frtnak törlesztését indítványozza, mit a hadügyi albizottság el is fogad.

A XXIII. czimet illetőleg szintén Hegedüs Sándor előadó felsorolva a husátlag-áraknak vidékenkénti emelkedését, a főzölszt áraknak átlagos leszállítását, valamint a létszámot, melyre a költségvetést alapítani kell, az előirányzott összeget elegendőnek véli.

A hadügyi albizottság ennek értelmében azt el is fogadja.

A 14. tétel. (Szükségleti többlet a háts lovakkal szántpótlóvakát-lagarához megszavazott felülfizetéseknek szándékba vett fölemelése következtében 200,000 frt.) rövid eszmecsere után elfogadtatott.

A 15. tételnél (Közigazgatási intézkedések által előrendő megtakarítások csekélyebb összege közöttében) 382,940 frt.

Rudnyánszky József báró emelt szót, kifejtve, hogy e czimen nagyobb összegek megtakarítása volna óhajtandó, a mit kivált a szabadságolásoknak nagyobb mértékben való eszközölése által vél elérhetőnek. Van ugyan a költségvetésben is időelőtti szabadságolás, de szóló azt hiszi, hogy azt sokkal nagyobb mértékben fokozni lehetne s ez uton a szolgálati idő lényegesen rövidíthető s a kiadások lényegesen csökkenthetők volnának a harczték-pesség hátránya nélkül, különösen most, midőn népevelési viszonyaink is fejlődve az egyes egyének kiképzése könnyebben megy.

Bylandt-Rheidt közös hadügyminiszter a közigazgatási megtakarítások természetét fejtegetve, eladja, hogy 1879. óta ezen a czímen több, mint 11 millió megtakarítást eszközölt, de tulajdoni ezt sem lehet a harczték-pesség csorbitása nélkül. A szabadságolásokat sem lehet bizonyos mértéken tuligénybe venni, mert a gyalogságnál most az újabb fegyverek és az újabb harczmód mellett sokkal több időt vesz igénybe a kiképzés, mint azelőtt. Nem veheti magára a felelősséget, hogy tulságos szabadságolások következtében a kiképzés és így maga a harczték-pesség szenvedjen.

A közigazgatási megtakarítások czímen elért eredményak annál nagyobbak, minthogy az újabb védtörvény értelmében a rendes létszámon felül még 90,000 tartalékosnak évi gyakorlataira szükséges felszereléséről is gondoskodni kellett, melyre külön költséget soha nem vett igénybe.

Az albizottság a tételt elfogadja.

Végül a szűkebb bizottság részéről Hegedüs Sándor előadó a 24. czimre vonatkozó részletes adatokat terjesztve elő, e szűkebb bizottság nevében feleliti, hogy a hadsereg felszerelésére vonatkozó szerződések lejártának ideje közeledve, szükségesnek tartja a hadügyi kormányzat figyelmét felhívni a hazai iparra, mely különösen a len, gyapot és bőrárunknál azóta lényegesen fejlődött. Óhajtja tehát, hogy e fejlődés a jövőben kötető szerződéseknek kellő arányban figyelembe vételessék.

Biztosítást nyert az albizottság ennek következtében arra nézve, hogy az eddigi arány okvetlenül fenntartatik, sőt lehetőleg fokoztatni fog. A hadügyi albizottság ezen óhajtást, valamint ezen ígéreket jelentésében is kiemelve, áttért a rendes szükségleti czimokkénti tárgyalásra, melyet lényegesebb vita nélkül teljesen be is fejezett. Ezzel az ülés véget ért.

Legközelebbi ülését holnap d. e. 10 órakor tartja s a hadügyi rendkívüli költségvetést fogja tárgyalni. (O. É.)

Képviselőválasztási mozgalmak.

Bereczk, nov. 4.

T. szerkesztő ur! Legyen szives becses lapjában a következő, Bereczk 197 vá-

lasztójától aláírt (az összes választók száma mintegy 470) Éltés Henrikhez intézett felszólítását — hogy ez a szabadelvű párt jelöltségét fogadja el — közzétenni. A felszólítás így szól:

"Nagyságos ur! Alattirtak Bereczk város választó-közönségének választójoggal bíró polgárai és lakosai, kik a folyó év november hó 13-án városunkban megtartandó országgyűlési képviselői választáson az országos szabadelvű párt érdekében tevékeny — azon pártot méltán megillető — hazafias aktiót szándékoztunk megindítani és pártunk érdekében kifejteti, méltányolva nagyságodnak többszörös országgyűléseken kifejtett munkálkodásait és üdvös, hazafias tevékenységét és mert tudjuk és érdemesítjük, mikép nagyságodnak a törvényhozásban méltán megillető helye van.

Ezennel és ünnepélyesen felkérjük nagyságodat, hogy miután méltóságos gróf Horváth Toldy Lajos volt képviselőnk, azon súlyos családi csapás folytán, melyet az isteni gondviselés legutóbbi időben reája mért — a közpályáról vissza vonul és városunkban többé képviselőnek fellépni nem óhajt.

Kegyeskedjék városunk országos szabadelvű pártjának képviselői jelöltségét elfogadni s elfogadván, körünkben mielőbb megjelenni.

Biztosítván nagyságodat arról, hogy pártunk és nagyságod érdekében megválasztatásáért minden törvényes eszközt fel fogunk használni, mindent elkövetni és elveinket dala juttatni."

Kelt Bereczk városában, 1884. november hó 1-én.

Gábor Imre polgármester, Finta János főjegyző, Finta György tanácsos, ifj. Farkas Ignác vár. kapitány, Merza Kristóf jegyző, Lőrincz Bénédi, Pénzes Lázár pénztárnok, Holbach János, Mikó János, ifj. Tréfas György, Tréfas Ferencz, Tatragi József, Balázs József, Pánczél Dénes, Benke János, Kertefán Demeter, Gyulay Gergely, Lukács Márton, Kerekes Antal, Kovács Mózes, Hankó András, Lupány József, Páskó Antal, Irtek Bálint, Darvas András, Bene Mózes, Horváth Sándor, Kovács Antal, Deák Ferencz, Fábrián András, Bara Lajos (Gáspár), Fülöp Antal, Bara Lajos (Jakab), Finta János (pinti), idősebb Farkas Ignác, Fejér Ferencz, Bara Lajos, Dimian György, Fenichi Vaszi ifjabb, Jenáki Ignác, Orbán József, Német Mihály, Pénzes István, Vátang Ferencz, Veres Dénes, Erulai Antal, Gábor József ifj. Sütő János, Mátyás Mihály, Veress György, Mátyás András, Hosszu Tóth János, Pénzes János sánta, Kornyán János, Vrentián György, Veress Gyárfás, Andovkó János, Pál Antal, Német János, Pap Mihály, György István, Borda Ignác, Bardon Lajos, Páskó György, Magdó Péter, Medvés András, Orbán János, Lukács József, Iztag András id., Sos Antal, Klára Albert Farkas, Jenáki Mihály, Bardotz Pál, Bardotz Antal, huszár, Bardotz János huszár, Bardotz János, Német József, Iztag János, Szaniszló János, Bíró Gyárfás, Vátang György, Gábor János, Birkán Miron, Demény Imre, Esztán Mihály, Lukács János, Istók Antal, Tamás Gergely, Tamás János, Bara András, Paizs József, Bardocz Ferencz, Deák Ferencz, Deák István, Ko-

IRODALMI TÁRCZA.

Román közmondások.

Moldován Gergelytől.

(Vége.)

Egyébiránt a közmondás jót is mond az asszonyról, így:

Ha meghal az asszony, a félvilág pusztul el vele.

Aztán ismét:

Az asszonyt köntöse, a haramiát szeme után ismered.

A rossz asszony önmagát pofozza s veri fejét a falba.

Az asszony neked tessék, ne a világnak.

Az asszonynak kilencz nyelve van, sokat tud kérni.

A nyelvez asszony hallgatag férfinál olyan, mint a tóka a templom tornyában.

A szegénységre vonatkozólag találóan mondja a román: „Nincs nehezebb az üres tarisnyánál.

Eredeti elmékre mutatnak a következő közmondások:

A kinek szakálla van, legyen fésűje is.

Férjem! ne higgy annak, a mit látsz, hanem annak, a mit én mondok neked.

Pénzért vén asszonyt vettem s gazdám lett.

A kutyát az ut, a bolondat mások gondja véniti meg.

Ha a fejed üres, jaj a lábadnak.

Mig a főt be nem törik, az agyvelő nem látszik.

Ha eltört a szekér, sokan mutatnak jó utat.

A hallgatásról vonatkozólag a román nép sok jó tanácsot ad, azt, a mint látszik, nagy érénynek tartja.

A ki hallgat, — az békében marad.

A ki hallgat, többet tesz; vagy hallgat és tesz; vagy a ki hallgat, az tesz is.

A hallgatás olyan, mint a méz.

Hallgass! hogy a házad ház legyen és az asztalod asztal.

A becsületről és becsületességről a következő közmondásokat igthatom ide:

A becsület drágább mindeannél.

A becsület tovább tart, mint a huzugság.

A becsület becsületet, az ajándék hasonlót kíván.

A pénzről sok közmondás van forgalomban.

Pénzzel pénzt csinálunk. Ha pénzed van, légy kezes.

Gyűjts szép fehér pénzt fekete napokra.

A pénz kerek, könnyen gurul.

A pénz az ördög szeme.

Pénze a cigányoknak is van.

A pénz nem ad eszt, hanem az ész pénzt — igen.

De ide igtatok minden kommentár nélkül, bebizonyítandó a román nép utolérhetetlenségét e nemben.

A gazdag vakarodik s a szegény azt hiszi, hogy meg akarja ajándékozni.

Nem az a jó, a mi jó, hanem az, a mi nekem tetszik.

A jó barát az ember töltött erszénye és kenyérral telt tarisnyája.

A mi sötétben kiczikázik, annak nappal látszodnia kell.

Ugy hallgat, mint a dió a tarisnyában.

A pénznek két képe van.

Beleegyedik, mint a petrezselyem az ételekbe.

A rossz fizető, ha hamuval elégit is ki, fogadd el.

A nagy fa nagyot esik.

Ostobától tanácsot, öregtől botot ne kérj.

Ha gyenge vagy, hallgass és nyelj.

Mi kaczagunk egyet-kettőt, jaj, de minket százan.

Egyik kikaczagja a másikat s mind a kettőnek róvas van a hátán.

Megmenekedett, mint a medve körmei közül, borzos hajjal.

A más keze soh'se vakar úgy, mint akarod.

Tanácskozzál kicsivel, nagygyal, de te határozz.

Senki sem mondja: „Végű uram!“ hanem, hogy: „Adj uram!“

Nagyot falhatsz, de nagyot ne szólj!

Foghagymával ette meg az ordát s azt kívánja, hogy szája jóízű legyen.

A kinek házában idegen van, annak földje tövissel van kirakva.

Jóbban ijed meg az ember a hallás, mint a látás után.

Illik, hogy a feleséged tiz szavából egyet meghallgass.

A rossz szó úgy siet, mint a golyó.

Jobb egy érdemesssel károsodni, mint egy haszontalannal a nyereségen osztozni.

A román népnek számos képletes mondanása is van, így a szépre: azt mondja, hogy napból van kihasítva; a futásra: az egészségrez folyamodott; a csalásra: jó!

vás Ferencz, Szabó István, Magdó Mihály, Lázár Mihály, Petri György, Tréfás István, Keresztes József, Jakab András, Lukács Mózes, Lukács Ferencz, Dimény József, Bara Mihály, Orbán Mihály, Lukács József Ferencz, Tréfás György, Pánczél Mihály, Serbán Nutz, Vatsag János, Erős István, Nagy Gábor, Magdó Antal, Hankó Ignác, Pénzes György, Anos Tamás, Pénzes József, Bata Lajos Gáspár, Varány Mózes, Varány Sándor, ifj. Gábor Imre, Gábor József id., Gábor Mózes, Lukács János id., Andorkó János, Lukács József rákosi, Lupány József, Jenáki József, Horváth János, Bara Antal alsó, Baroth Antal hosszú, Balog András, Bene József, Berla György, Boros Csanga Imre, Boros Mika, Boros Stojka, Brathi Nicuj, Budelán József, Budelán Vaszi, Jerla Demeter, Nujsi Csanga id., Nujsi Csanga ifj., Csanga Niculaj, Csanga János, Csobán György ifj. Juon Csobán Boocsa, Csobán Nicuj István, Csobán Nicuj, Csura Pavel, Csobán János Spun, Csimoja H., Domán György Dregan, Domán György Stojka, Domán Stojka, Doman Spiridon lelkész, Doman Stojka János, Doman János pap fia, Doman K. lelkész, Jovis Ferencz ifj., Fenig György belső, Fenig Demeter, Fenig György, Juon Fenig Vaszi, Fenig János, Fenig Demeter id., Fenig Demeter ifj., Fenig Vaszi id., Gesanbo Sandrucz, Stoján G., Gocsmány János ifj. Paraluka György, Hunya Niculaj, Hankó Lajos, Juon Irinia, Keresztes Antal, Kosolár János, Kulsafan Kostánde, Kulsafan György, Dávid Moldován, Oltyán György, Pópa György, Preda Mihály, Bence Imre János fia, Salka Kostánde, Salka János, Sztemcsek Dregan, Vasile Csorba, Sofroni János, Lázár Péter, Zákó Boldizsár János, Vanarcz György, Dusan György Vaszi fia, Jenáki József, Varány Ferencz.

Gróf Lónyay Menyhért.

Az akadémia épületének oszlopcarnokát — hol gr. Lónyay Menyhért ravatalát felállították — gyalással vonták be. A falazat és az oszlopok fekete kelmével huzták be, hasonlóképen a lépcsőzet, mely az emeletekre vezet és disznóvénnyé éltetményével a csarnok imponans háttérét képezi. — A középső négy oszloppárhoz hatalmas babérszerjék állítottak, az oszlopok közti tér pedig gazdag tropicus növényzettel díszített. Az oszlopcarnok közepén, a négy középső oszloppár között emelkedik a ravatal, melynek talpazatát két lépcső magasságú emelvény képezi.

A ravatal alsó részét egyszerű feketére festett és ezüst guirlandokkal ékített szekrény képezi, melyben hely van. A szekrény tetője üveg és ez alá helyezik a tetemet. A ravatal körül sűrű sort képeznek a magas gyertyatartók, négy sarkán pedig borszesz kandalláberek lobogtatják kékes lángjaikat.

Tegnapelőtt este fél hét órákor — mikorra a ravatal elkészült — helyzetett el a hült tetem, melyet ideiglenes helyről — a mellékteremből hoztak át. A boldogult fekete magyar ruhába volt öltöztetve, mellén a Lipót-rend nagykeresztjével. A tetet félig szürke selyem szemfedő takarja. A rövid szennvedés következtében a halál pusztító nyoma megpatkolta; a szegénységre: „fakapa nyélhez jutott; a részegre: „megfűstölte szegényt a pipa.

Aztán ismét: hiányzik egy dongája; dögölt lovak patkója után jár; mesével váltunk el; vásárbomlások érkeztek, elment már a vén asszony a kalácscsal, kucsmát változtatott úgy beszél, mint a könyv; a hogy főzi, úgy eszi; ütött szerencsés órája; se kutyája, se macca; csóka csókával, kutya kutyával; — én is ur, te is ur, ki huzza le a csizmánkat; ne énekeljen az én kakasom az ő kerítésén! — ma neki szólt a kakuk; szegyet-szegget; keresztül vágott az ördögön; ördög ül a pénzén; szereti, mint a szem a sót; mint az orr a szemet; meggyult az éhségtől a füle; sapkájába tojt a tyuk; egyenes, mint a kötél a zsákban; a mióta elrepült a liba a nyársról; úres, mint egy töltött pisztoly; zsákba bujt a róka; eddig beszélt, most köhög; úgy néz, mint az ördög a fogra; megkoronázza a szunyogot; várok, mint a halott a kalácsra; saját fagygyából él; angyalnak gyenge; rossz feje nem vész el; mikor kacag, ki süt a nap; harcban utolsó, futásban első; hasának imádkozik; ne gyujts szalmát a fejemen; bőrrel fűzet; bőrtől nyírja le a gyapjút; megkívánta ő is az ökör-tejet; ragad, mint a tövis a kutyához; elég egy bot egy szekér farkának; belelűt a bottal a tőcsába; evésnél oroszlan; munkánál ökör; arasszal méri a tejet; malomról reznyiczéhez jutott; stb. mind megannyi román speciálitás, daczára annak, hogy nem egyet ezek közül más népeknél is találunk.

alig látszik arcán. A ravatalhoz a családtagokon kívül tegnapelőtt senkit sem bocsátottak.

Tegnap reggel 8 órákor nyílt meg az akadémia kapuja a nagy közönség számára is, mely folyton sűrű csoportokban állta körül a ravatalt. A család megérkezése 1/2 10 órára volt jelezve. Ennek folytán 9 órákor bezárták ismét a kaput, hogy senki se zavarja a gyászoló család ájtatosságát. A mondtott időben megjelent a fájdalomtól megtört özvegy grófnő, menyje, özv. ifj. gróf Lónyay Menyhértné szül. gr. Forgách Margit s fiai: Béla, Gábor és János kíséretében. A bánatos özvegy zokogva borult a ravatalra, s csak nehezen tudott megválni a drága halottól. Egy óráig időzött a család a ravatal mellett, s távoztak ismét megengedtetett a közönségnek a belépés.

A holtestet ma, 6-án, az esteli 1/2 9 órai vonattal szállítják Tuzsérára (Szabolcsmegyébe), hol a temetés 8-án, (szombaton) lesz. A temetésen az akadémia, a földhitelintézet, az első magyar biztosító társaság, a főváros és a casinók küldöttséggel vesznek részt.

SZÍNHÁZ, ZENE.

„Az álarczos bál“-t tegnap hallottuk másodszer, még szabatosabb előadásban, minő az első volt. Az előadás ismét telt ház előtt folyt le s a közönség élénk tetszéssel kísérte a szép dalmű kiválóbb részleteit. A szereplők közül Kápolnait, Dévai Jankát és Kovács Endrét illeti a siker orosz-lánrésze. Kápolnai megint kitűnően volt disponálva, erővel s hévvel énekelt. Dévai Janka több erőt fejtett ki, mint első alkalommal, s Kovács Endre most sokkal otthonosabb volt a színpadon. Szóval: a három főszereplő derekasan végezte feladatát. Láng Etel hatásosan énekelte áriáját s Prielle Kornélia ismét méltán aratott zajos tapsokat első és utolsó ariettájával. Hegedűs kelleme, szép énekét és az énekkar s zenekar korrekt közreműködését kell még dicsőretni kiemelni. — A második dalmű-előadás „Traviata“ lesz. Violetta Dévai Janka, Alfréd Kápolnai és az apát Kovács Endre fogják énekelni.

Rendkívüli előadás lesz holnap, pénteken, színházunkban. Az igazgatóság e szünnapra átengedte a színházat az ó-bajor passio-társaságnak, mely a vigadóban akart passio-játékokat rendezni, de a tér ott igen kicsiny a nagyszabású képletekhez. A társaság, mintegy 30 személy közreműködésével, egyes jeleneteket mutat be Krisztus életéből. Jelmezeit és díszleteiket megkezdő rendkívüli előadást (melynek részletes programja a színlapon olvasható) a közönség figyelmébe ajánljuk. A társaságról mindennél elismerőleg irtak, a hol csak megfordult.

Táviratok.

Dicső-Szentmárton, nov. 6. A képviselőválasztás d. e. 9 órákor megkezdődött. A szavazások eredménye a délelőtti folyamán a következő volt: 11 óra 5 perczig kapott br. Kemény János 169-et, Kinizsi 5-öt; 11 óra 45 perczkor Kinizsi visszalépett 5 szavazattal bárú Kemény János 193 szavazata ellenében. A szászok még nem szavaztak. 12 óra 35 perczkor a szászok is megkezdték a szavazást; dr. Bruckner Vilmos 9 szavazattal áll br. Kemény János 283 szavazatával szemben.

Dicső-Szentmárton, nov. 6. d. u. 2. óra. Br. Kemény Jánosnak eddig 423 szavazata van; a szász párt most szavaz; eddig 45 szavazata van dr. Brucknernek. Br. Kemény János nagy többséggel fog győzni.

Október havi meteorológiai észleletek.

(Közl. az erdélyi gazd. egyesület titkári hivatala.)

A kolozsmonostori állomás észleleteiből közöljük az október havi összevont adatokat, u. m. légnyomás (tengerszinre redukálva) középértéke 762.9, legmagasabb okt. hó 31-én

772.1, legkisebb okt. hó 18-án 753.2 milliméter, középhőmérséklet C° 7.8, legmagasabb okt. hó 6-án 18.2, legkisebb okt. hó 20-án 2.0. A páramérés átlaga 5.9 milliméter, a légnedvesség százalékának átlaga 74. A napontai 3-szori észlelésnél előfordult: szélesed 8-szor, szél 85-ször, ugyanis északi szél 2-szer, északkeleti szél 8-szor, keleti szél 28-szor, délkeleti szél 7-szer, déli szél 1-szer, délnyugati szél 7-szer, nyugati szél 21-szer és északnyugati szél 11-szer. A csapadékos napok száma tott 13-at, égháboru 1 napon, összesen 56.8 milliméter csapadék volt e hónapban, legtöbb 19-én, azaz 15.5 milliméter.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 6.

* **Dr. Haller Károly** polgármester tegnap este vacsorát adott, melyre a tiszteltbeli tisztviselők és a főispán, kitől kinevezésüket nyerték, voltak hivatalosak. A meghívás gondolatát a megjelent tiszteletbeliek, számszerint 18-an, azonnal fölismerték s annak lelkesítő hatása alatt számos felköszöntő-mondatott, melyek a késő éji órákig fűszereztek a kedélyes vacsorát.

* **Az ipartanműhelyek** felügyelőbizottsága tegnap este az iparkamara helyiségében, Sigmund Dezső elnöke alatt, ülést tartott. Első sorban az elnökség bejelentései vétettek tárgyalás alá. Gondoskodott az elnökség, hogy az elméleti és gyakorlati oktatást a felügyelőbizottság tagjai sorban meglátogassák és tapasztalataikat a látogató könyvben feljegyezhesse. A felügyelőbizottság ez intézkedést helyeslő tudomásul vette, s a látogatás rendszeressége céljából utasította az elnökséget, hogy a látogató biztosok hetenként küldessenek ki. Tudomásul vétetett, hogy az építészeti tanfolyamról az ábrázoló mértan tanítására Lakits Gyula mérnök alkalmaztatott. Az elméleti tananyagunk a három évi tanfolyamra való beosztása még nem történetelt meg, mivel a növendékek előképzettsége annyira különböző, hogy a felolgozandó anyag átlagos mennyisége még nem volt kiszámítható. Egyfelől a tömegtanítás kivihetetlen, másfelől pedig az egyéni oktatás szerfelett sok időt vesz igénybe. Hozzájárul még e nehézségekhez, hogy ezen, ma még egyedül álló új intézet céljára alkalmas tankönyvek hiányoznak, mely hiányt a növendékeknek jegyzetekkel kell pótolniok. A tanári kar mindamellett reméli, hogy e nehézségek legelőbb egy részét az új tankönyv kiadás után legyőzhetők lesznek. Utasított kapott tehát, hogy a tananyag rendszeres beosztása tárgyában december végéig tegyen előterjesztést. A József-műegyetem 120 falitáblát fog küldeni. Remélhető, hogy a budapesti mintarajztanoda is átbocsátja fölöslegét. Azon nehézségek leküzdése céljából, melyek a növendékek különböző előképzettségéből erednek, elhatározta a felügyelőbizottság azoknak külön csoportokba osztását, minek kivételére néve a tanárokkal együttesen véleményét adni Kiss Sándor, dr. Ferencz Zoltán és Binder Lajos kérétek föl. Azért a még eddig ki nem elégit előképzettséggel bíró növendékek végleges felvétele iránti határozás elnapoltatott a tavaszig. Remélhető, hogy addig némelyek nagyobb előhaladást fognak tanusítani, mások pedig tehetségesebbekkel lesznek kicserélhetők a bejáró növendékek közül. Robánczki Lajos gépészeti növendéknek a gazdasági gépészethez lépén nagyobb hajlama, megengedtetett neki, hogy a gyakorlati tanítást a Simonffy István gépgyárában nyertes. Ez annyival is inkább megengedhető volt, mivel, várakozás ellenére, a növendékek tolongása inkább a gépészeti tanfolyamról lett észlelhető, mint az építészettől. Sikkegye az ígért 200 frt segélyt nem adván meg, felterjesztés fog intézteni a közgazdasági miniszterhez a hiány pótlása, ugyisintén a szegényebb tanulók segélyezése iránt is. Alsó-Fehérmegyéből többen 21 frtot gyűjtöttek a tanműhelyek számára — köszönettel fogadtatt. Pollák Mór elnyomorodott gépészeti növendék segélyezése tárgyában a kamara részéről jött felhívás az elnökségnek adatott ki javaslatlétel végett. A vállalkozók és a tanárok jelentéseiből meggyőződött a felügyelőbizottság, hogy a kezdet nehézségei valóban rendkívüliek; reméli azonban, hogy a tanárok buzgalma és a vállalkozók áldozatkészsége meghozza az óhajtott sikert. Maetz Frigyes építész valóban elismeréseméltó gond- dal és áldozatkészséggel fáradozik növendékei kiképzésében. Nyolcz növendéknek nyujt ingyen lakást, fűtést világítást, és ötnék ad már most, a jövő remény fejében, hetenként 4—5 frt fizetést, mely kedvezmények rendkívül serkentő befolyást gyakorolnak a növendékekre.

* **Az új vashiddal kapcsolatos ki-sajátítások** ügyében ma reggel vették kezdetüket a tanácskozások a városház közgyűlési termében. Az érdekeltek nagyobb része megjelent s az eddigi tárgyalásokból remélni lehet, hogy kiegyezés útján a legtöbb kisajátítást meg lehet ejteni.

* **Bognár Vilma** művésznő tegnap d. u. 6 órákor érkezett városunkba. Az indóháznál tisztelői nagy száma fogadta, köztük számos urnó. Deáky Albert szép beszédben üdvözölte a művésznőt, utána a színház részéről Zilahy Gyula tartott beszédet. Bognár Vilma asszony meghatottan köszöntö meg a fogadtatást. Az indóháztól egyenesen Hegedűs István tanár lakására hajtatott. A művésznő, ki huzamosabb ideig fog Kolozsvárt tartózkodni, — a Hegedűs-család vendége.

* **Az ipari nyilvántartás** elég kielégítően indult meg városunkban; ma délig mintegy 120 segéd váltott már munkakönyvet. Az iparhatóság, igen helyesen, szigoruan veszi az illetőséget s csak elfogadható bizonyítványra és igazolási jegyre ad ki könyvet. Katonakönyvek nem fogadtatnak el. Hanem a munkaadók kevésbé szorgalmasak a bejelentésekkel. Szkan azt hiszik, hogy elegget tettek a törvénynek, ha segédek által a könyveket kiváltatták. Pedig ez csak egyik fele a feladatnak; a másik fele az, hogy a kiadott könyvben a munkaadó megtegye a rovatok által kívánt bejegyzéseket s így a bejelentéseket. E nélkül a segédnek csak könyve van, de az nem tűnik ki, hogy a segéd kinél van. Már pedig ez a nyilvántartás. Erre különösen figyelmeztetjük iparosainkat. A határidő (nov. 21.) közeledik, azontul a hatóság már büntetéssel szorítja az iparosokat kötelességeik teljesítésére. Kerüljék el a kellemetlenségeket.

* **A szegény tanulókat segélyező egyesület** ez évi rendes közgyűlést f. hó 9-én, vasárnap, d. e. 11 órákor fogja megtartani a városház nagy termében, melyre az egyesület tagjait, valamint az érdeklődő közönséget van szerencsém tisztelettel meghívni. A választmány megbízásából: Rieger Imre titkár.

* **Az egyetemi dalegyület** hangversenyt rendező bizottsága lázas tevékenységet fejt az estély sikerének érdekében, mint értesülünk, a műsor résztvevői már felkértek és csak a véglegesen megállapított program hiánya tartóztat vissza, hogy a közreműködők neveit közre ne adjuk, a mi bizonyára nagy érdeklődést keltené a közönség soraiban. De legközelebről már részletes programmal is fogunk szolgálni. Ez lesz az idei téli saison első mulatsága, mely után még nagyon sok van kilátásba helyezve.

* **A szász egyetem közgyűlése** tegnap délelőtt ülést tartott, melyen a pénztárnoki állás betöltése folytán megürült ellenőri és esetleg könyvvezetői állás betöltése fellet határozozon.

* **Hírek Nagy-Szebenből.** Bűvésze-stélyt rendezett Becker tanár tegnapelőtt este a színházban. Nagy számu közönség nézte végig a kiváló ügyességgel keresztlylvt mutatóványokat, melyek messze tulzárnyalják az e téren eddig nyujtottakat. — A z e v. n. ö. egyesület második estélye e hó 8-án lesz a színházban; Jordán Niebelungaiából fog fölolvadni néhány kiválasztott részletet Klein szemináriumi igazgató; előadását élő képletekkel fogják kísérni. — V a l t e r G u s z t á v, cs. k. kamaraénekes e hó 9-én hangversenyt tart, melyen Schirmaun P. zongoraművész is részt fog venni. — Á l l a t s e r e g l e t látható pár nap óta; Betti tulajdona. — A k e d d i h e t i v í a s á r rendkívül látogatott volt; ugy a v i d é k, mint a városi zöldségtermelők annyian jelentek meg, hogy jární sem lehetett tőlük az utcákon.

* **Népgyűlést** tartottak Fogarason, abban a tárgyban, hogy város vagy nagyközség legyen-e Fogaras? A belügyminiszter ki-fogásolta a városá való átalakítást, mert nem érték el még a megfelelő adómagasságot. A gyűlés bizottságot küldött ki, mely az adó kérdését úgy intézné el, hogy a városá alakítás megtörténhesék.

* **Rejtélyes gyilkosság.** Tegnap reggel a fuscus-bérlő istállójában, Déván, egy bérast meggyilkolva találtak. Az összes cselelést elfogták, de mindnyájan konokul tagadnak és semmit sem akarnak tudni a gyilkosságról, jóllehet, néhányan épen a szomszéd istállóban aludtak. A meggyilkolt fejének egy-része tökéletesen le van vágyva a törzstől; a hulla mellett egy véres fejszét találtak, a mely-lyel a gyilkosság elkövetett.

* **Dr. Horváth Cyrillről,** kinek elhunytát tegnap jelentették, a következőket jegyezzük fel: Horváth Cyrill csak alig három hete érte meg 80-dik születésnapját s folyó hó 8-ikán akarta megünnepelni az akadémia az 8. akadémiái tagságának félszázados jubileumát, melyet a hirtelen bekövetkezett halál megakadályozott. Horváth Cyrill már huzamosabb idő óta vízkórban szenvedett, de a mely munkálkodásában egész a mult hó közepéig nem bátraltatta. Ekkor azonban annyira rosszabbodott betegsége, hogy házi orvosa dr. Poór megtiltotta neki a kijárást. Ez óta ideje legnagyobb részét karosszékeben ül-

ve töltötte, mert fájdalmai miatt feküdni nem igen tudott. Közelebb dr. Poór consiliumra hívta a beteghez dr. Korányi Frigyes és dr. Wagner János orvosokat, de ezek tekintettel a beteg magas korára, lemondottak életéről. A tegnapi virradó éjtel meglehetősen nyugodtan töltötte s tegnap délelőtt $\frac{3}{4}$ 10 órakor a szobában a portás karján sétálni akart, pár lépést tett is, de azután visszahúzó karosszékebe, fejét lehajtotta, szemeit lezárta s egy sóhajással, minden haláltusa nélkül kiadta lelkét.

14. közlemény br. Szentkereszt Stefánie kezdeményezése folytán Kézdivásárhely városi és vidéki kórház részére tett szíves adakozásokról. Török Bálintné és Szabó Elekné gyűjtőívén egy-egy ágyra 42—42 forinttal adakoztak: Báró Szentkereszt Stefánia, Nagy Lajos és neje, Szöcs József és neje, ifj. Jakab István, Tóth József és neje, öz. Balogh Sándorné, Balogh Gyula és neje, Tóth Istvánné id. és neje, Tóth Istvánné ifjabb, Nagy Ferencz és neje, öz. Nagy László, id. Kupán József és neje, ifj. Kupán József és neje, Nagy Dénes és neje, Köllönte László, id. Tóth Dánielné, ifj. Tóth Dánielné. — Egy-egy fél ágy felszerelésre 21—21 forinttal adakoztak: Csizsár Imre és neje, Csizsár Dénes és neje, Csizsár Pálné, id. Szöcs János és neje, Molnár Jósiané, Ambrus Albertné, Velreiter György és neje, Török Bálintné, Szabó Elekné, Velreiter János és neje. — Alapítványt adott Fejér Antal 25 ft. — Egy-szer s mindenkori adakoztak: Dézsi Mihály 10 ft, Nagy Ferencz 5 ft. — Öz. Tóth Mihály 18 szalmazsákra és 16 szalmapárnára szalmát. — Fejér Antal gyűjtőívén: Fejér Lukács 15 méter függönyt és 5 méter szőnyegszövet, Csizsár Lukács 5 méter csikos zwilich, Dávid Antal 8 méter zöld sirting, Jakab István 4 méter függönyt, ifj. Dávid István 8 méter függönyt, 5 méter szőnyegszövet, Dávid Gyula 6 méter gyapot tibat, Novák Sándor 2 és fél méter szőnyegszövet, Balogh Gyula 1 ft, Dobál Lajos 50 kr, Kovács Károly 50 kr, Kupán József, Tóth László, Barla Ferencz 40—40 kr, Málnási Kristóf, Nagy Kálmán, Kovács József, N. N., Szöcs Sámuel, id. Szöcs János, Mihály József, Kósa Mózes, Szöcs Mózes 20—20 kr, összesen 17 és fél méter szőnyegszövet, 35 méter függönyt, 6 méter pamut tibat, 5 méter csikos zwilich és 5 forint pénz. — Fogadják a buzgó gyűjtők és a jótékony adakozók a felállított kórház nevében leghálásabb köszönetünket. — Kézdivásárhelyt, 1884. október hó 15-dikén. — Kovács István, jegyző. Szöcs József, m. p. igazgató.

A művészek házából.

(Bécsi levelezőnkől.)

Bécs, nov. elején.

(Vége.)

Az oldal csarnokokban Károly Lajos főherceg aquarell és szabadkézi-rajz gyűjteményének második sorsát látjuk, mely szintén körülbelül 370 művet foglal magában. A művek legnagyobb része nem bir abszolút műbecsrel, inkább csak a bécsi művészeti viszonyok fejlődését tüntetik fel s éppen ezért inkább csak műtörténelmi értékkel bírnak. Néhányat mégis említünk fel, részint azért, mert tárgyak, részint azért, mert mesterük ismert.

Először is Fendi Péter művein akad meg szemünk, melyeket Schiller költeményeihez, mint illusztrációkat készített. Bizonyos naivság és eredetiség jellegzi műveket, melyhez még az a korlátot nem ismerő szabadság járul, melyet a mai festők között Canonnál látunk. Hős alakjai úgy látszik állandó mintául szolgálnak a burgszínház színészeinek, mert majdnem minden egyes alak a színpadi alakokkal teljesen megegyez. Kedélyessége és melegsége azonban ott éri el tetőpontját hol a bécsi alakok és típusok felé fordul. Ilyenek a híres „Glocke” illusztrációk, melyek némelyikét olajba is festette, s hogy ezeknek mennyi értéket tulajdonítottak a műbarátok azt meg mutatta a kevéssel ezelőtt nem várt jó eredménnyel megtartott árverezés Bühl-mayernél.

Az uttörők egy másik kimagasló alakja Gurk Ede, ki 1841-ben halt meg Jeruzsálemben. 1833-ban Ferdinánd császárt máriazelli záradok utjában kísért, ezen utának benyomását örökíté meg több lapon, melyeket a három napi járó ut egymásutánja szerint, három ciklusra osztott. A művek inkább az architekturai tökély, mint a kedély-melegség vagy megnyerő hangulat által hatnak. A három napi ut állomásai, az egyes tájképek élénken hívják vissza emlékezetünkbe azokat a kedélyes uti élményeket, melyekkel még a 30-as években az ősapánk módja szerint való utazás egybe volt kötve.

Kupelwieser Lipót az egykori bécsi nazarenusok legjelesebbje Klopstock

„Messiás”-ához festett aquarell compositiókkal van képviselve. Tehát egy nazarenus ecsetje tett kísérletet azon magasztos gondolatok alakbaöntésével, melyeket már előtte Fülrich oly klasszikai tökélyrel kidolgozott. Különben a „Messiás” illusztrációk egy időben igen kedvencz témái voltak a bécsi művészeknek, de mily más alakokban, mily más felfogásban és színében látjuk itt a nazarenusok hite által kezelve, mint a többi klasszikus művészeknél.

Mössmer és Steinfeld az osztrák tájképfestészet uttörői szintén képviselve vannak; az első bizonyos félreismerhetlen schematicus egyformasága, utóbbi pedig színezésének bizonyos bágyadt komolysága által tűnik ki, mely iránynak itt még egy követőjével találkozunk s ez Höger. Azok közül, kiknek neve a multból legismertebb előttünk, itt látjuk Fischbach Jánost is, kinek kedves falusi genreit még ma is örömmel szemléljük. Továbbá az idősebb Rahl, az id. Gaumann is képviselve van ezen aquarellisták közt, kik bár még a realistikus irány előtti idők emberei, mégis bizonyos bécsi jelleget tüntetnek fel műveiken, mely jelleg a Dávid féle iskola híveinél, mint Kraft-nál, továbbá Agricola-, Rebelle-, Kinninger- és még sok másoknál nyert kifejezést. Ugyanez időkből több virág aquarellt látunk, mi nem csak azt tanúsítja, hogy ez időben a bécsi festők közt sok volt a virágfestő, hanem azt is, hogy e szak akkor népszerű volt, mert látunk a gazdag gyűjteményben számtalan példányt oly mesterektől, kiknek nevével más szakokban szoktunk találkozni.

Igen gazdag gyűjtemény tünteti fel az osztrák hadsereget 1859-ből, melynek egyes lapjai L'Allemand, Noltsch, Maly-tól s másoktól származnak. Nemcsak a győzelmes napok emlékeit, de a vereségek szomorú eseményeit is történelmi hűséggel örökítik itt meg a mesterek, mert hisz a dicsteljes bukás is méltó az utókor emlékeire.

A lépcsőházban pár olajfestmény nyújt némi változatosságot az aquarellek szemlélésében kifáradt szemnek. Mind neves festőktől valók, de nem képviselik mestereiket valami dicséretesen, csak olyan középszerű alkotások biz ezek s ez legyen elég általános bírálatnak. Sokkal inkább lekötí figyelmünket egy pár fiatal művész erőteljes, tehetségre valló kísérlete. Így ifj. Schweninger Rococo-jak sok finomsággal és bensőséggel van kidolgozva. Merőde erőteljes és kedélyesen alkotott bécsi típusai a legújabb időben általános kedveltségnek örvendenek. Schweninger színterében az iránynak szentelt erejét, mit bizonyít a „Prateri tánczolóhely” című festménye, melynek alakjait éles szemmel az életből lesté el s ezen felül eleven színezése is kellemes benyomást.

A Payer Gyula ismert sarkutazó műveinek ismertetését fentartom jövő levelemre, mert ott nem a mestert, csak a tárgyat szabad magunk elé képzelünk s nem a kritikus, csak a műkedvelő szemüvegét viselünk. Egyébként a tárgy minden érdekessége mellett sem illenek be abba a rámába.

.*.

Az építési ipar szabályozása.

Az építőmesterségek iparát a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter valamennyi törvényhatóságokhoz intézett rendeletével szabályozta. A kibocsátott rendelethez 4 fejezetből áll és pedig az első fejezet megállapítja, hogy mely iparok tartoznak az építőmesterségek fogalma alá, valamint ez iparok hatáskörét, a 2-ik fejezet szól az építőmester képesítéséről, a 3-ik fejezet a kőműves, kőfaragó és ácsmesterségek képesítéséről, a 4-ik fejezet az engedély kiadásáról. — A rendelet lényeges intézkedései a következők:

Az építőmesterségek fogalma alá esik: az építőmester, a kőműves, az ácsmester és a kőfaragómester ipara. Az építőmester az építkezés terén előforduló minden munkát, beleértve a hozzá tartozó összes iparos munkáit is, önállóan létesíthet. — A kőművesmester minden föld-, kőműves és elhelyező munkát foganatosíthat s ezenkívül egyszerű szerkezetű földszintes lakóházakat és gazdasági épületeket építőmester közbejötté nélkül, saját felelősségére építhet s az ott előforduló összes munkákat vezetheti és végrehajthatja. Hatósági szabályrendelettel a földszintes lakóházak építhetése kivehető a kőművesmester hatásköre alól. A kőfaragómester a saját mesterségébe vágó minden munkát saját felelősségére végrehajthatja. Az ácsmester a saját mesterségébe vágó minden munkát, valamint egész építkezéseket is, a melyek faszervezetűek, saját felelőssége alatt végrehajthatja. Az építési engedélyhez nem kötött munkálatokat oly kőműves, ác és kőfaragó is vezethet, a ki a hatóság előtt igazolta, hogy legalább 2 éven át szakbavágó munkálatoknál mint segéd működött.

Az építőmester, a kőműves és ácsmester és a kőfaragómester iparának gyakorlásához szükséges képesítés külön vizsgálat sikeres letétele folytán nyert oklevél, illetőleg

bizonyítvány által igazolandó. Az építőmesterség gyakorlására szükséges képesítés igazolandó: a) a m. kir. József-műegyetemen elnyert vagy az által honosított építési oklevél és annak kimutatása által, hogy az építőmesterség terén legalább két évig gyakorlatilag foglalkozott; b) a képzettség megvizsgálására szervezett és Budapestben működő vizsgáló bizottság részéről kiállított bizonyítvány által. A bizottság 21 tagból áll. A bizottság elnökét és tagjait a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, a műegyetemi és az állami középiparintó tanácsai, az államépítészeti tisztviselők, építész és építőmesterek közül évről-évre nevezi ki.

— A vizsgáló-bizottság az elnökkel együtt hét tagból alakíttatik és pedig olyképen, hogy a bizottság tagjai közül minden egyes esetre az illető tagokat az elnök hívja meg. A vizsgálatot kérő folyamodvány a bizottság elnökéhez adandó be. E folyamodványhoz melléklendő: a) bizonyítvány arról, hogy a folyamodó valamely középiskola összes tanfolyamát jó sikerrel végezte; b) bizonyítvány arról, hogy folyamodó legalább 3 évig az építőmesterség terén gyakorlatilag foglalkozott; c) melléklendők továbbá egyes rajzok és írásbeli dolgozatok. Kivételesen a földmiv., ipar- és keresk. miniszterium engedélye alapján a a vizsgálatra bocsátható oly jelölt is, ki középiskolai bizonyítványt nem bir, ez esetben azonban a jelölt tartozik magát elővizsgálatnak alávetni, melynek ezéja főleg az, hogy a jelölt igazolja, hogy arra nézve, hogy az építőmesteri vizsgálatra bocsáttassék, megfelelő műveltséggel bir.

Ha a jelölt az elővizsgálatot nem tette le a kellő eredménnyel, ez esetben az építőmesteri vizsgálatra nem bocsátható. — Az építőmesteri vizsgálat pedig áll: a) egy próbamunka (tervezet és költségelőirányzat) készítéséből; b) szóbeli vizsgálatból. A próbamunka feladatát a bizottság állapítja meg és a jelölt tartozik a megoldás vázlatát zárt helyen, bizottsági tagok felügyelete alatt elkészíteni. A felügyelő bizottsági tagok arra ügyelnek, hogy a vizsgálandó idegen segítyt igénybe ne vegyen és hogy miképp végzi a teendőket. A befejezett munkálatokat a jelölt és a felügyelő bizottsági tagok aláírják és így terjesztik megbirálás végett a bizottság elé. A próbamunka elkészítésére legalább 3 hét adatik, a megbirálásnak pedig legfeljebb 2 hét adatik kell megejtetnie s épen azért próbamunka tárgyú oly feladatok adandók, s a kidolgozás oly alakban követelendő, hogy a kívánt munkát a jelölt ha kellő készséggel bir, az említett idő alatt nehézség nélkül elvégezhesse. A vizsgálatnál készített kézrajzokat, számadásokat, vagy írásbeli feleleteket tartalmazó lapokat a bizottság elnöke látta-mozza. — A szóbeli vizsgálat a következő tárgyakra terjed ki: a) föld- és lejtésmérés, a szükséges műszerek ismerete; b) az ábrázoló mértan alkalmazása az árnyék szerkesztésére és kötéskészítésre; c) a gyakorlatiaszámítás, vonatkozással a középítészetre; az erőműtan és géptan elemei. Továbbá d) az építészeti története és az építészeti stílus- és alak-tan elemei; e) a fontosabb építési iparágaknál előforduló szerkezetek, közönséges lakóházak, kisebb nyilvános épületek, gazdasági épületek szerkezete és berendezése, beleértve szellőztetést, fűtést és vízvezetékét is; f) a vasutak és közutak építésénél előforduló földmunkák, vízelvezetések, stb. ismerete; azonkívül hidak, partbiztosítások és azok alapvetése; g) az építési anyagok ismerete.

Kiterjed a vizsgálat végül a gyakrabban előforduló ügyiratok fogalmazására, az építési vezetés és főbb segédesszközeinek ismeretére s végül az egyszerű könyvvitelre. A szóbeli vizsgálat két napon át, naponta legfeljebb 2 óráig tarthat. Minden egyes vizsgálatról jegyzőkönyv vétélik fel.

Ha azonban a bizottság vagy a bizottsági tagok többsége a jelöltet visszautasítandónak nyilatkoztatja, akkor a bizottság a képzettség hiányainak megjelölésével a visszautasítást mondja ki. Ha a vizsgálattevő csak a vizsgálat egy részét nem állotta ki kellő eredménnyel, a később ismétlődő vizsgálat e részre szorítandó. A képesítési bizonyítvány kiadását megtagadó határozatban egyidejűleg egy meghatározott, egy éven túl nem terjedhető határidő állapítandó meg, a melynek letelte előtt a vizsgálat ismétlése meg nem engedetik. A vizsgálati díj a vizsgálatot kérő folyamodvány benyújtásával egyidejűleg a bizottság elnökénél fizetendő le és semmiesetre sem fizetetik vissza, e díj az építő mesteri vizsgálatra 80 forinttal állapítatik meg; ebből díjképen a vizsgáló bizottság elnökét 20 ft, egy-egy tagot 10—10 ft illet. Az elővizsgálatért 40 ft fizetendő; ebből 10 ft az elnököt és 5—5 ft a bizottság tagjait illeti.

A kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterek képesítésére vonatkozólag a rendelet következőleg intézkedik: A kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterség gyakorlására szükséges képesítés igazolandó: a) a m. kir. állami középiparintónál nyert végbizonyítvány és annak kimutatása által, hogy az illető mestersége terén legalább 3 évig gyakorlatilag foglalkozott; b) a képzettség megvizsgálására a földművelés-,

ipar- és kereskedelemügyi miniszter által szervezett vizsgáló bizottság részéről kiállított bizonyítvány által. A bizottságok székhelyei: Arad, Besztercebánya, Brassó, Budapest, Debrecen, Kassa, Kolozsvár, M.-Sziget, M.-Vásárhely, Miskolc, Nagyvár, Nagy-Szeben, Pécs, Pozsony, Sopron, Szeged, Temesvár, Veszprém, Zala-Egerszeg, Zombor.

A bizottság 5 tagból áll. Elnökét s tagjait a kereskedelmi miniszter állami és városi műszaki tisztviselők, képesített építőmesterek, továbbá kőműves, kőfaragó és ácsmesterek közül évről-évre nevezi ki. A vizsgáló-bizottság az elnökkel együtt 3 tagból áll, kik közül minden egyes esetre az illető tagok az elnök által hivatnak meg és pedig olyképp, hogy a 3 tag közül egy az illető mesterség mestere legyen. A vizsgálatot kérő folyamodvány a bizottság elnökéhez intézendő. E folyamodványhoz melléklendő: a) Bizonyítvány arról, hogy a folyamodó a tanviszony megszűnése után szakbavágó mestersége terén szakbavágó munkával legalább három évig foglalkozott. b) A folyamodó által sajátkezűleg készített 3 rajzlap. A vizsgálat áll: a) egy próbamunka készítéséből; b) szóbeli vizsgálatból. A próbamunka feladatát a bizottság állapítja meg és a jelölt tartozik a megoldás vázlatát zárt helyen bizottsági tagok felügyelete alatt elkészíteni. E tagok arra ügyelnek, hogy a vizsgálandó idegen segítyt igénybe ne vegyen és hogy miképp végzi a teendőket. A befejezett munkálatokat a jelölt és a felügyelő-bizottsági tagok aláírják és így terjesztik megbirálás végett a bizottság elé. A próbamunka elkészítésére egy heti idő adható, tehát csak oly feladatok kidolgozása és oly előállításban követelendő, a melyre ez az időtartam rendszert elégséges. A szóbeli vizsgálat 2 óránál tovább nem tarthat. A szóbeli vizsgálatot egyidejűleg többen is tehetik; azonban a vizsgálat időtartama ez esetben megfelelőleg meghosszabbítandó. A díj a folyamodvány benyújtásával egyidejűleg a bizottság elnökénél fizetendő le és semmiesetre sem fizetik vissza e díj 30 forintban állapítatik meg és ebből illeti díjképen az elnököt 10 ft és egy-egy bizottsági tagot 5—5 ft. Az engedély kiadására nézve a következőket mondja a rendelet: A ki az építőmesterségek keretébe tartozó bármely ipart szándékozik üzni, köteles azilt letékes elsőfokú iparhatóságnál iparengedélyt folyamodni. Az iparengedély elnyerése irány az elsőfokú iparhatósághoz intézendő kérvény, mellett tartozik folyamodó igazolni azt, hogy az 1884: XVII. t.-cz. 1. illetőleg 2. vagy 3. §-a értelmében általában ipar üzésére jogosult és tartozik továbbá ezen rendelet 8., illetve 22. §-ában körülírt bizonyítványok bemutatása által igazolni azt, hogy az illető ipar gyakorlására kivánt képesítést elnyerte. A ki e kellékeket igazolja, annak az iparengedély, a törvény 21. §-ában megállapított díj lefizetése után kiadandó. Minden egyébre nézve az ipartörvény végrehajtása iránt kiadott általános rendelet intézkedései az építőmesterségek keretébe tartozó iparok tekintetében is teljes mérvben alkalmazandók.

Idenek névsora.

— November 6. —

Biasini-szálloda.

Allesch Ede, Brunn. Fischer Berta, társalkodónő, Pfirzheim. Allesch Mari, Brunn. Hoffmann Béla, keresk., Sz.-Udvarhely.

Nemzeti-szálloda.

Frisch S., utazó, Bécs. Lackenbacher Árpád, utazó, Bécs. Gaal Béla, magánzó, Segesvár.

Hungaria-szálloda.

Lindner Manó, keresk., Bécs. Unger Simon, keresk., Brunn. Wechsler Mór, keresk., Bpest. B. Kemény Géza, fibrt., M.-Vásárhely.

Pannonia-szálloda.

Püszit György, fibrt., Bukarest. Klics József, utazó, Bpest. Miklen János, kapitány, Kolozsvár. Rózsá Antal, tanár, Arad. Tunyogi Farkas, birto-
kos, Torda.

CSARNOK.

Alisz.

— Regény nyolcz énekben. —

Írta: Károly Géza.

(30.)

(Vége.)

Zavart fejében e szavakra
Tisztulni kezd a gondolat:
A bál előbb s a párbaj arra,
Most egybefüggő láncolat,
Megsemmisítve minden kételyt,
S ő iszonyu valóra ébred:
Miatta lön tehát halála,
Ő ölte meg férjét maga,
Oly szörnyű e csapás reája,
Ugy érzi: bomlad már agya.
S ha itt, e percben leane vége,
Ott túl sem egyestülne véle, —

Az áldozat és gyilkosa
Már nem lehet egygyé soha!
Ha lelke égbe szállna is fel,
Ahol kegyelmet oszt az Isten,
A csillagtrónnál megjelenve
Bús vádló árnyul Ervin lelke,
Onnan taszitaná a mélybe:
A gyilkos nem való az égbe!

El innen, itt meghalni sem mer...
Hol hát a pont, hol halni bír?
S eléje, im, szeliden lebben
Bús féltéken a batárdi sír.
Ha félkeresné szent magányát?...
Ah, ezzel tartozik neki,
Szenvedje ott ki Golgotháját,
Ott legyen a pohár teli;
Az a halottja megbocsát majd,
Ha önmagának ott halált ad,
S irgalmas jöltező kezek
Tán adnak ott egy sírhelyet!

Alisz útját mért irjam itt le:
Nyugalmát lelke elvesztve
Sovárog a végcél felé,
Ott látja már a biztos révet;
De míg hajója addig érhet,
Hány kínos perc telik belé;
Alatta szinte ég a föld,
Míg a vonat itt-ott megállt,
Feszült ideggel láza nőtt,
Hogy szomjuhozza a halált;
A míg eléri a helyet,
Hol végnyugalmát feltalálja,
Valódi Passio-menet,
Emlékei Kalváriája:
E város szülte annyi bura,
Mily szép reménnyel hagyta el,
S im most így kell hogy lássa újra,
A végenyészethez közel,
S az ut innen kocsin Batárdra,
Minő emlék az elmúlt nyárra,
Melyen Dezső kísértte őket,
S a napra, melyen visszajöttek...!

Egy nap s egy éj, míg tarta útja,
Huszonkét évet élt le újra,
Akarta vagy nem: látni kellett
Szeme előtt tova vonulva
A gyászos és a tarka serget;
Az éj csak nem hozott nyugalmat,
Nappal nem érzett fáradságot,
Nem érzi, mily csípős, hideg
A szél, mely épen szembe csap,
Hisz oly feszült minden ideg,
Oly lázasan lobog az agy,
Hogy kis nyomás kell csak neki,
S a gyöngye testet szétveti.
S im ott van már, megérkezett,
A kis falu területéje
Az ősmert vén kastély feléje
Fenyegetőleg integet; —

Mit bánja ő, — ott hívogatja
A kis sarkat sok néma hantja,
Pár lépés még s a kinnak vége,
Kibékít egy rövid ima,
S aztán — a végenyészete éje
Boruljon rá fájdalomra!

A tájra ép az alkonyat száll,
Az égre véresik költözött,
Alisz a dombon ott halad már
A névtelen sírok között,
Ott a hely, melyre — oly igen rég! —
Dezsővel a füzért tevé,
Honnán az egyetlen síremlék
Oly búsan integet felé,
Kalász helyt rajt magas sir hantja,
Egy megtört szív pihen alatta.

Mint „Don Juan”-ban a szobornak
Talapatán, itt nem ragyognak
A gyilkost átkozó igék;
Fehér fején csupán e név:
„Dezsőnk,” és „Élt 20 évet.”

Alisz sietve arra lépked,
Kezében a haláladó szer,
S im — két alak, miként kísértet,
Ugy száll talán a föld alól fel,
Mély gyászban áll im ott előtte
Harry s Irén, kisirt szemekkel.
A sir mögött borúlva földre,
Mély árnya őket is befödte;
Alisz előtt most ötlenek fel,
Mint két szempár rámered
Oly bús kísértetes világgal,
Hogy borzadály cikázza által
S a vér testében megjéged.
Egy perczig néma mind a hárma,
Majd Harry szólal szemrehányva,
S e szót a kherub tűzkardja,
Mely végmenhelyéről elhajtja:
— „Nyugalmát háborítani jössz-e,
Vagy megsejmelni művedet?”
Alisz megtántorult e szóra,
S kitörve szivrázó sikkjba,
Félhalva rokad össze.....

Utóhang.

Történetem itt véget ér,
Hősnőmet rábizom sorsára,
Az ő ösvénye félretér,
Homályba, süllyedésbe, — sárba,
Hová őt nem követhetem,
Mert fáj így elsüllyedve látnom,
Ki most is, oly kedves nekem,
Mint rég letűnt sok ifjú álomom.
Mi szép lett volna élte vége,
Ha győz emészto szenvedélye
S megissza a siron a mérget,
Vagy a nem várt nagy rázkodástól

Örökre hull agyára fátyol,
De hát — nem így történt az tényleg.

Az élet sokkal prózaibb:
Regényes örülés helyett
Hagymáz és orbáncz jöttek
S megcsufolák nagy bajait.
Kik fölszedék, a mint lerokadt
Benne nem a bűnöst, a roszt,
De a boldogtalant tekintve,
A két irgalmas drága angyal
Testvér gyanánt gondozza szinte
A vén kastélyban éjjel-nappal.
S az agg, felismervén a mérget,
Melyet szegény Alisz, kezében
Aléltan és szorítva tartott,
Hogy elgyötörve, mit akart ott,
Magszánja a kétségbeesett,
A gyűlölet fagyja fölenged,
S ő szivéből megbocsát Alisznak.
Tavaszzsal, hogy virági nyilnak,
Pár illatos rózsát levágva
S kilesve azt, mikor nem látják,
A másfelé hívott leánykák,
Besurran a betegszobába,
S a szunnyadónak vánkósára
Néhány virágot odalop,
Aztán ismét elsompolyog.

Alisz, hogy öntudatra ébredt,
Bár lelke meg volt törve végleg,
Nem bírta elviselni azt,
Hogy itt leljen menhelyt, vigaszt,
S egy szép nap elszökik Batárdról.
Meghalni önként most se bátor,
Hogy tartsa is fönn hát magát,
S feledje is a kínos éltet?
A városkában ép egy vándor
Színészcsapat ütött tanyát,
Szegény Alisz ezek közé megy;
A színpad kábitó világa
Oly bódítólag hat reája,
Hogy már nem érzi mily alant van,
Utánna megy a többinek,
És elszűlve erkölcsileg,
— Elzúlik, elvesz a salakban.....
Nem a halál csak hát, mi végez,
Hol a tragédia lejár,
Oh ehhez képest milyen édes,
Boldogság lenne a halál,.....
De lám! minő csapásra tértem,
Hisz fönn komédiát ígértem,
Mulattatót, kacagtatót.....
Oh, lesz az is, alássan kérem.
De vigjáték ugy érdekel,
Ha végül egy pár egybekel,
Az én komédiám így
Színtén van végül nászi frigy:
Alisz gyalázatának ára
Jó lett Teréznek hozományra,
Kudaro ezért elvette őt,
És boldogok mindketten ék;

Ez nemde szép komédia?.....
Új névjegyekben sincs hiba,
Teréz ezekre ezt ír fel:

„Madame Kudarcz, neé Bretzenmayer.”

KÖZGAZDASÁG.

Kolozsvári piac.

— Csütörtök, nov. 6. —

Piacunkon bő behozatalt láttunk különösen a zöldség és veteményből; gabona is jó közepes mennyiségben van. A forgalom azonban a behozatal mögött maradt.

A következő árakat jegyeztük:

Gabonapiacz. Mmáza szerint: buza 7 frt 20 kr; rozs 5 frt 40—80 kr; új kukorica 5 frt 20—40 kr; zab 4 frt 60—5 frt.

Sertéspiacz. Felhajtattott 470 drb; elkelt 243 drb. A kövér drbja 46—59 frt; sovány 18—23 frt; malacz 11—14 frt.

Majorság, párjával: csirke 50—60 kr; tyúk 90 kr; kappan 1 frt 40 kr; pulyka 2 frt 40 kr; sovány liba 2 frt 40 kr; kövér 4 frt; réce 80 kr.

Fapiacz. Egy szekér fa 3—5 frt.

Takarmány. Széna egy szekérrel 10 frt; szalma 2 frt 50 kr; zsup párja 10 kr.

Vegyes czikkek: egy kiló marhas 48 kr; sertéshus 50 kr; ő szalonna 60 kr; füstös 64 kr; zsir 64 kr; füstölt hus 60 kr; kolbász 72 kr. — 20 lit. burgonya 45—50 kr; 100 fő káposzta 3 frt — 3 frt 50 kr. Egy nyul 1 frt 20—40 kr.

Felelős szerkesztő:

AJTAI K. ALBERT.

Laptalajdonosok.

K. PAPP MIKLÓS ÖRÖKÖSEI.

Nyílttér. *)

Butorok, elegáns és olcsó, gazdag választékban.

J. G. & L. Frankl

asztalos- és kárpitosnál, Bécsben

II. Obere Donau Strasse 103. a Schöllerhof mellett.

Képes Butor-Album s árjegyzék ingyen. (8—11.)

*) E rovatban megjelenő közleményekért, semmi felelősséget nem vállal a szerk.

H I R D E T É S E K.

A „Gresham” angol életbiztosító társaság Londonban.

BEVÉTEL.

I. Zár számla 1882. év június 30-ig.

KIADÁS.

Biztosítási alap az év kezdetén	fr. 1.870.877 60	fr. 72.694.732 80
befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után	10.548.182 80	
az előbbi években kiállított kötvények után		
levonva a visszabiztosítási díjakért	fr. 12.419.060 40	54.486 15
Járadékbiztosítások utáni befizetések	fr. 12.364.574 25	3.744.285 20
Kamatjövedelem és osztalékok	3.048.247 50	
Egyéb bevételek:		
Kölcsönök és átiratási illetékek után	fr. 1.105 55	
Elárusított értékek utáni nyereség	272.327 10	
Váltók árfolyamának nyeresége	112.648 65	
	fr. 386.081 30	
	fr. 92.237.921 05	

A fenti zár számlát átvizsgálva, a könyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.
Kelt Londonban, 1882. december 1-én.

G. H. LADBURY, }
WILLIAM W. VENN, } számvizsgálók.

TEHER.

II. Mérleg-számla 1882. június 30-ig.

VAGYON.*

Befizetett részvénytőke	fr. 542.800 —	Jelzálog-kölcsönök fekvőiségekre az angol korona területén belül	fr. 6.226.639 05
Biztosítási alap	57.842.665 —	Jelzálog-kölcsönök kívül	semmi
Járadék alap	16.652.805 —	Egyesületeknek és egyéb kisebb nyilvános testületeknek adott kölcsönök.	3.636.399 80
Később lejárandó járadékok tartalék-alapja	216.511 45	Kötvény-kölcsönök, a társaság biztosított feleinek	5.227.822 80
Fölösleg alap	2.362.408 65	Befektetések: angol állam-értékekben	2.332.218 05
Összes biztosítási alap, az I. számú zár számla szerint	fr. 77.617.190 10	Indiai és gyarmati államértékekben	420.129 30
Folyósított, de még ki nem fizetett követelések	fr. 1.627.986 55	Idegen államértékekben	15.002.737 90
levonva: a visszabiztosítottakért	semmi	Vasuti kötvényekben és egyéb kötelezvényekben	23.554.968 85
Fel nem vett járadékok	fr. 1.627.986 55	Vasuti részvényekben (garantírozott elsőbbségűek)	981.488 05
Fel nem vett osztalékok és nyeremények	120.436 80	Háztulajdonban	12.309.746 35
Egyéb számlák	3.269 35	Személyes biztosítókra adott kölcsönök	743.651 45
	semmi	Hitel-díjak	839.003 75
		Előlegek később lejárandó tőkésre és elzálogosított értékekre	1.864.228 55
		Butorok és berendezések	238.299 25
		Bélyegek és irodai felszerelvények	41.665 40
		Külvárosok az ügynököknél	2.086.385 60
		Hátrálékos díjak	2.234.282 50
		Hátrálékosakamatok és házbérek	810.025 30
		Készpénz központban és folyó számlára.	819.190 85
	fr. 79.368.882 80		fr. 79.368.882 80

Ezennel igazoljuk, hogy a fenti zár számlában kitüntetett államértékeknek a „Gresham” életbiztosító-társaság nevére az angol banknál történt bevezetését hitelesítettük, a könyveket, nemkülönben a társaság tulajdonát képező összes értékeket és okmányokat tételenként átvizsgáltuk s azokat helyesnek találtuk.
Kelt Londonban, 1882. december 1-én.

G. H. LADBURY, }
WILLIAM W. VENN, } számvizsgálók.

* A részletes vagyon- és értékkimutatás a társaság főkönyvénél vagy vidéki ügynökeinél megkapható.
A „Gresham” angol életbiztosító-társaság elfogad amagyar korona területén bárhol életbiztosításokat a legutányosabb díjak mellett. — **Magyarországi fiókja:** Budapest, Ferencz József-tér 5. szám, a társaság tulajdon házában. — **Erdélyi vezérügnökség:** Kolozsvár, belszen-utca 5. szám.

BIRTOKRENDEZÉSI NYOMTATVÁNYOK.

Ivrét 35—50 cm. nagyság.

COMBINATORIUM, FÖLDKÖNYV és BIRTOKIV

az eddig használatban levő nagyságnál nagyobbak lévén:

a **Combinatorium** 10 helyett **13 osztálysorozattal**, a **Földkönyv** és **Birtokiv** 13 helyett **15 osztálysorozattal** vannak ellátva.

A keresztvonalok pedig 27 helyett 30-ra és egy összeadási vonalra terjesztettek ki.

E lényeges javítás a mérnöki munkálatnál jelentékeny előnyöket nyújt.

E nyomtatványok kétféle papírmínőségben készíttetnek, a legjutányosabb árak mellett.

Megrendelhetők

a Magyar Polgár Könyvnyomdájában

6557—7

KOLOZSVÁRTT.

Birtokrendezési hirdetmények.

Sz. 591—1884.
urb.

Hirdetmény.

(690 1—3)

Közhírré teszem, hogy Romosz község határa tagosítása tárgyában az előmunkálatok megkezdése s jelesen az érdekelt felek képviselőitének rendezése, a működő mérnök megválasztása és a költségelirányzat elkészítése végett határnapul a helyszínre Romosz községbe az előjáró házhoz folyó évi november hó 24-én d. e. 9 órát tűztem ki, melyre a feleket az 1880. évi 45. t. cz. 12. §. szigora alatt megjelenni felhívom Déva. 1884. szept. 30-án.

A kir. törvényszék nevében:

L. GYÁRFÁS FERENCZ,
elj. bír.

HARLANDI Kötőgyapot és Gépezérna

A BÉCSI és PÁRISI
világkiállításon
legfelsőbb dícsérettel
kitüntetve.
Általános kedveltségű
jó minőségénél
fogva.

Kapható minden kisebb és nagyobb kereskedésben az osztrák-magyar államban.
660 2—14

E lap kiadó-
hivatalá-
ban

a
legolcsóbb
árban felvételnek.

Pályázat.

A szászvárosi
takarékpénztárnál

500 frt évi fizetéssel s 1 szobából álló szabad lakással javadalmazott

segéd-könyvvezetői

állomásra ezennel pályázat nyitattik.

Pályázni kívánók szakképzettségüket, életkorukat s eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt sajátkezűleg írt folyamodásukat igazgatóságunkhoz f. évi november 29-ig nyújtják be.

A megválasztott állomását 1885. január 1-én köteles elfoglalni, de egyelőre csakis egy évi próbaidőre fog alkalmaztatni, annak eltéréseivel pedig véglegesítését kérelmezheti.

Szászváros, 1884. okt. 30.

691 1—2

Az igazgatóság.

Kerestetik

egy magános nő, háztartás vezetésre és kisebb kóru gyermekek gondozására. Ajánlatokat elfogad e lapok kiadóhivatala.

Németül beszélni tudók előnyben részesülnek.

683 3—3

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK.

57756—884 SZÁM.

(686.

2—3.)

Pályázati hirdetmény.

A központi hálózatunk részére szükséges épület és vágott fák a jövő 1885. évre, kedvező viszonyok mellett esetleg három egymásután következő évre is biztosítani óhajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdetünk.

Az ajánlatok f. é. november hó 22-éig betérjesztendők, bánatpénz pedig f. é. nov. hó 21-éig teendő le.

A részletes pályázati feltételek, nem különben szükséges mennyiségekről és méretekről vonalanként szerkesztett jegyzéket, úgy szintén a szállítási feltételek anyag- és leltárkezelési szakosztályunknál, továbbá a losonci, szolnoki és miskolci, szabadkai, kolozsvári és aradi üzletvezetőségünkönél megtekinthetők vagy ugyanott megszerezhetők.

Kelt Budapest, 1884. évi október hóban.

A magyar kir. államvasutak
igazgatósága.

Kocsigyártók, Mázolók, Lackozók, Czimfestők, Szobafestők és Aranyozók

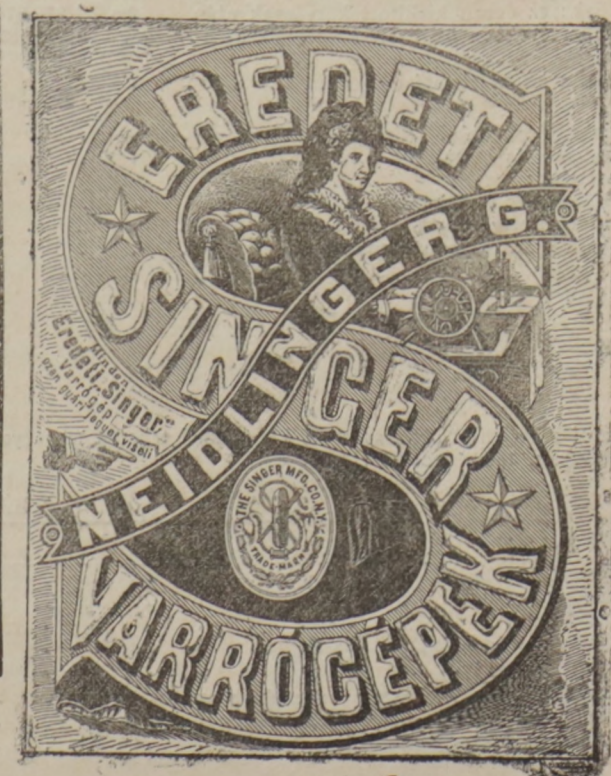
részére szükségeltető mindenféle festékek, lenolajkencék, lackok, bronzfestékek minden színben, aranyozó valódi arany és ezüst, továbbá fladerező ecetek, eszközök, kész olajfestékek

legnagyobb raktára
Kolozsvártt

CSIKY IMRÉNÉL
van.

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

609 3—5

Kolozsvárt csak a NEW-YORKI Singer társulat vezérügynöke

NEIDLINGER G.

által belközép-utca 5. sz. rendelhetők.

Más nevű varrógépkereskedőknek, helyben vagy máshol Magyarországon, az eredeti Singer varrógépek ismételtárusítás végett nem adatnak; s másoktól a Singer név visszaélésével kereskedésbe hozott gépek csak utánzott német vagy bécsi gyártmányok.

3 569